Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik
Ophav:
Ressourcetype:
Ressourcetype:
Oprindelsesdato: 1988

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program
Opstilling: DA-småtryk. Politik 4
Relateret:
Relateret:
Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 3
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 4
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 5
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 6
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 7
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 8
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 9
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 10
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 11
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 12
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 13
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 14
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 15
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 16
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 17
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 18
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 19
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 20
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 21
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 22
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 23
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 24
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 25
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 26
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 27
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 28
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 29
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 30
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 31
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 32
Lad folket styre : oplæg til en liberal kommunalpolitik 33

-3 FEB 1989

LAD FOLKET STYRE

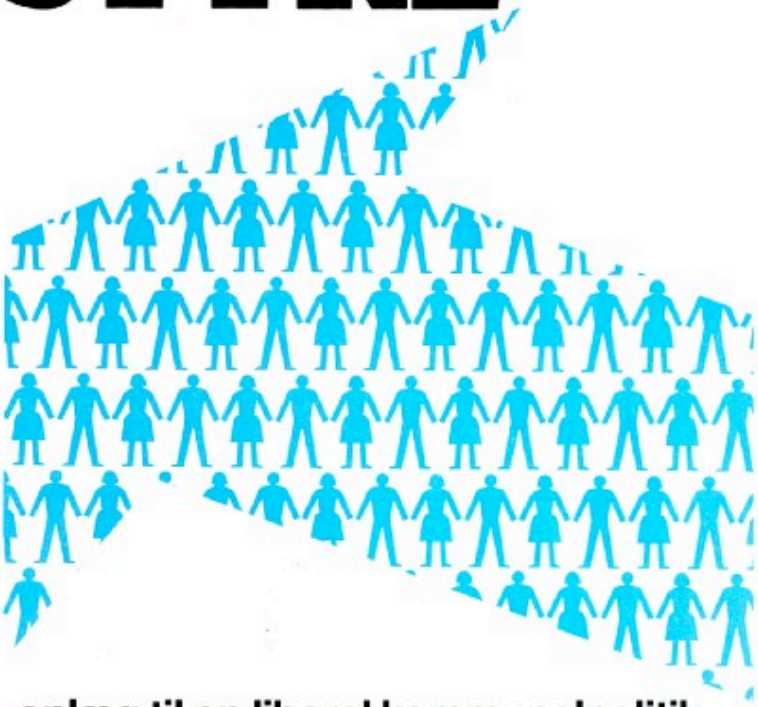

-oplæg til en liberal kommunalpolitik

Forord

Dette oplæg til en liberal kommunalpolitik skal tjene til inspiration for Venstres organisation og Venstres kommunalpolitikere, når der skal udarbejdes handlingsprogrammer til kommunevalget i november 1989.
Oplægget, som vi har kaldt »Lad folket styre«, er blevet til på initiativ af Venstres kommunalpolitiske udvalg. Det bringer en række konkrete eksempler fra den synlige virkelighed på, hvad vi forstår ved liberal politik. Eksempler, der illustrerer, hvordan kommuner, lokalsamfund og borgere har løst centrale opgaver, – og som samtidig viser, at der i liberal lokalpolitik ikke er een og kun een måde at gribe tingene an på.
Vi tror, at denne metode, som også ligger bag programmet »Et trygt liv i frihed«, kan være til nytte ved udarbejdelsen af lokale handlingsprogrammer. Det er vores ønske at vi hermed kan bidrage til at give Venstre et rigtig godt kommunevalg.

Venstres Landsorganisation
september 1988.

Lad folket styre

– oplæg til en liberal kommunalpolitik

Lad folket styre

Liberal politik handler om at begrænse politikernes magt.

I stedet skal mennesker selv have mere magt over deres eget liv og dagligdag.

Venstre vil flytte indflydelse fra politikerne på Christiansborg, i kommunalbestyrelser og amtsråd – og lægge mere indflydelse ud til borgeren og de nære fællesskaber mellem mennesker.

Vi mener, at velfærdsstaten har givet politikerne, organisationerne og systemerne for meget at skulle have sagt. Det enkelte menneske bestemmer selv for lidt. Hermed er forudsætningen for folkestyret kommet i fare.

– Politikerne, systemerne og organisationerne har for stor magt over vores liv

Venstre ønsker at vende denne udvikling. De etablerede magthavere skal ikke overtage ansvaret for vores liv – i familien, på jobbet og i fritiden.

Venstre vil lade folket styre.

Selvstyret stopper ikke ved kommunekontoret

Kommunalpolitik må aldrig blive et spørgsmål om alene at lade kommunen – i stedet for staten – ordne det hele for borgerne. Decentralisering skal ikke stoppe ved kommunekontoret. Liberal kommunalpolitik går ud på at bruge lokalstyrets handlefrihed. – Og give indflydelsen videre til borgerne.

For Venstre er grundholdningen den samme, hvad enten vi taler landspolitik eller lokalpolitik. Vores grundholdning er tiltro og respekt for mennesker. Også når de har en anden idé om, hvordan de vil indrette deres tilværelse, end een selv.

I regering og folketing er det Venstres opgave at fjerne de barrierer, der begrænser den lokale handlefrihed, – hvad enten de skyldes statslige regler eller hele det store »aftalebureaukrati« fra personale- og interesseorganisationer.

Men det er først og fremmest i lokalpolitikken, Venstres grundholdning oversættes til synlig virkelighed. I form af mangfoldighed fremfor ensartethed. I form af medmenneskelig forpligtethed fremfor ligegyldighed. Og i form af valgmulighed mellem offentlige og private løsninger.

Venstre vil bruge den kommunale handlefrihed til at gøre Danmark mere liberalt.

Skattetrykket truer folkestyret

Kommunernes ansvar gælder også økonomien. Lokalt selvstyre bliver for Venstre aldrig et spørgsmål om enten frihed eller ansvar. Det lokale selvstyres frihed har aldrig betydet frihed til at lade udgifter og skatter vokse mod himlen. For det ville blot udslette borgernes frihed i stedet.

Skattetrykket og Danmarks samfundsøkonomiske problemer har i dag et niveau, hvor friheden er truet. Det bærer folketing, regering og kommuner et fælles ansvar for. Derfor er det også en fælles opgave i disse år at bringe orden i økonomien, så skattetrykket kan komme ned.

Et lavere skattetryk er nemlig dybest set et spørgsmål om at bevare folkestyret.

For der er en grænse for, hvor mange penge, stat og kommuner, kan tage fra mennesker og hvor mange beslutninger, der kan overlades til det offentlige, systemerne og institutionerne, hvis vi stadig vil hævde at have folkestyre i Danmark.

Venstre mener, at vi allerede er kommet alt for tæt på denne grænse.

Magtbalancen skal ændres

Venstres kommunalpolitik vil i de kommende år samle sig om disse hovedopgaver:

- Vi skal have flyttet indflydelse og ansvar fra staten til kommunerne, – og videre fra kommunen til borgeren og de lokale fællesskaber omkring børn og ældre, skole, fritid og kultur.
- Vi skal afskaffe bureaukrati og dobbeltadministration, og vi skal nedbringe det offentliges udgifter og personaleforbrug, så skatteregningen til borgerne bliver mindre.
- Vi skal begrænsninger af det lokale selvstyre til livs, – både de begrænsninger, der skyldes lovgivning og de, der skyldes overenskomst- og aftalebureaukrati.

Venstres mål er en ændret magtbalance i samfundet. Til fordel for borgerne og folkestyret.

2

Væk med autoritetstroen

Autoritetstro er undertiden med til at stække den lokale frihed helt unødvendigt. Statslige »vejledninger« og »idékataloger« til kommunerne er jo ikke bindende lov. Hvis de alligevel følges slavisk, er virkningen imidlertid den samme. Men det er ikke meningen, at en kommune på denne vis skal begrænse sit lokale selvstyre. Her må kommunen selv være på vagt.

Samtidig må foretagsomheden blandt ansatte i statslige styrelser med at forfatte idékataloger m.m., som ingen savner, høre op. Staten må nu for alvor skære ned i bureaukrati og administrativt personale – og lære, at ideerne skal gro nedefra.

Ofte er det nok lettest for en kommune blot at følge strømmen af vejledninger fra stat og kommunale organisationer. Det er jo en følge af den overdrevne regel- og cirkulæreflora fra stat og organisationer. Det hele er blevet for uoverskueligt og indviklet.
Derfor er det yderst påtrængende – af hensyn til det lokale selvstyre og borgernes retssikkerhed – at der saneres grundigt ud i forskrifter og cirkulærer m.m. Folketinget og statslige styrelser skal blande sig meget mindre. Nævenyttigheden skal stækkes.

Samtidig må det være kommunernes pligt, når der i lovgivningen står »kan« eller »må«, at droppe autoritetstroen. For det betyder jo, at kommunen har frihed til selv at vurdere og bestemme. Til selv at tage ansvar.

Kommunerne må holde op med at spørge om tilladelser og retningslinier på områder, hvor de selv kan bestemme.

Der er f.eks. ikke sendt regler el. lign. til kommunerne vedrørende byggetilladelser for parabolantenner.
Det kræver nemlig ingen byggetilladelse.
Løgstør kommune syntes alligevel, at den skulle spørge i Byggestyrelsen. Udover unødigt papirarbejde blev resultatet en forkert besked om, at der skulle søges byggetilladelse.

Brug den lokale handlefrihed

På adskillige felter har lokalstyret masser af handlefrihed til at omsætte liberale ideer til synlig virkelighed. Den frihed skal bruges. Ellers er risikoen jo, at friheden går tabt igen.

Alene på de områder, der kan tælles og måles statistisk, dokumenterer de Kommunale Nøgletal spillerummet for det lokale selvstyre. Den kommune, der bruger flest penge pr. vuggestueplads, er f.eks. over dobbelt så dyr som den billigste kommune. Ganske tilsvarende gælder for folkeskoleudgifterne pr. elev. Når det gælder kommunernes serviceniveau, – et mål, hvor befolkningsmæssige forskelle ikke forstyrrer billedet, er der op mod 60 pct. forskel mellem den højest og lavest liggende kommune.

Stor frihed til at liberalisere

Også uden for de »statistisk målelige« områder har kommunerne i dag god mulighed for at indrette lokalsamfundet efter borgernes ønsker og behov:

– Der er f.eks. intet der forhindrer et amt i at give sine borgere frit valg mellem amtets sygehuse.

– En kommune er frit stillet med hensyn til at støtte private børnehaver af egne midler, og derved give forældre mulighed for at oprette og drive »fribørnehaver«.

– Det er også op til kommunen selv, om den vil decentralisere og bygge på brugerdemokrati gennem rammebevillinger til skoler, institutioner, fritidsorganisationer m.v.

– Der er i lovgivningen intet, der hindrer større selvbestemmelse til plejehjemsbeboere eller større forældreindflydelse i daginstitutionerne.

– Det er alene kommunen selv, der afgør, om grundskyldspromillen skal være større end minimumskravet på 6 promille. I kommuner, hvor grundskyldspromillen ligger højere, har kommunen altså frihed til at sænke den uretfærdige ejendomsbeskatning.

– Tilsvarende er det kommunen, der suverænt bestemmer, om der skal opkræves »særskat« af de lokale erhvervsvirksomheder eller ej i form af dækningsafgift på forretningsejendomme.

– En kommune bestemmer selv, om erhvervsmæssige opgaver som reparationer på anlæg og ejendomme, teknisk vedligeholdelse, renovation, rengøring m.m. skal udføres af private eller offentlige leverandører – eller af kommunen selv.

3

– En kommune har frihed til kun at opkræve forældrebetaling for det antal timer, en daginstitutionsplads benyttes. – Ligesom der ikke er nogen lovgivning, der hindrer mere fleksible åbningstider, flere deltidspladser og »åbne« institutioner i lokalområdet.

– Kommunerne har fået større frihed med hensyn til budgetlægning og regnskaber, og der er adgang til at afgive nettobevillinger til forsyningsvirksomheder o.l.

– Kommunerne kan forsøge sig med andre udvalgsstrukturer end de traditionelle.

Allerød kommune indfører nu flydende budgetår med selvforvaltning til alle kommunens institutioner. Hver institution – fra svømmehaller, daginstitutioner, folkeskoler og biblioteker til plejehjem, musikskole, teatre, klubber m.m. får en pose penge, de så selv forvalter.

»Lovgivningen indeholder mange regler, der kan begrænse mulighederne for decentralisering, men ikke alle kommuner udnytter den frihed, som reglerne giver. . . . Kommunerne har generelt stor handlefrihed, når det gælder tilrettelæggelse af beslutningsprocessen. . .«

Den kommunale Højskole og Kommunernes Landsforening i pjecen: Decentralisering.

Frikommunerne

Frikommunerne og friamterne har særlige muligheder for at give plads til forskellighed, inddrage borgerne – og i det hele taget tage udgangspunkt i mennesket fremfor i stive regler og systemer.

Frikommuneforsøget skal bane vej for et øget kommunalt selvstyre. Venstre vil derfor, at forsøget skal føre til »frikommune-status« for alle Danmarks kommuner.

Lokalsamfundet skal ikke detailstyres fra Christiansborg.

Frikommuneforsøget har allerede givet nogle værdifulde erfaringer. For det første siger frikommunerne selv: »Vi vidste ikke, at vi måtte så meget i forvejen!« Forsøget har vist sig at skærpe opmærksomheden om alt det, alle kommuner allerede må uden at spørge i ministerier og styrelser.

For det andet har det vist sig, at frikommunerne ikke altid er klar over, at projekter, der allerede *er* godkendt for en frikommune, uden videre kan iværksættes også i andre frikommuner. Derfor er der fortsat brug for god information og udveksling af erfaringer mellem frikommunerne. Og der er brug for, at foretagsomme frikommune-borgere kender mulighederne, så de fra græsrødderne kan stille forslag – og lægge pres på deres kommune for at udnytte frikommune-status'en til noget liberalt.

Frikommuneforsøget skal ikke være et mellemværende mellem rådhuset og indenrigsministeriet. Det skal være noget kommunens borgere kan mærke i dagligdagen. I øget frihed og større indflydelse.

Her er nogle af de projekter, der er i gang – og derfor kan bruges af alle frikommuner:

– Nordjyllands amt har indført betaling fra hjemkommunen for patienter, der reelt er færdigbehandlede, men som på grund af manglende plejetilbud i hjemkommunen alligevel ikke kan udskrives fra sygehuset.

– Frikommuner har lov til at flytte beslutninger om førtidspension til kommunens sociale udvalg.

– Næstved tilbyder plejeorlov for pårørende til mennesker, der ønsker at dø i eget hjem.

– Tinglev, Egtved og Kjellerup kommuner bekæmper arbejdsløshed med »aktivisering af passive bistandsmidler«. – Bistandshjælpen bruges aktivt til at få mennesker i arbejde i lokale virksomheder.

– Tranekær kommune giver modtagere af kontanthjælp mulighed for at tjene op til 5.000 kr. om året uden at der foretages nogen modregning i kontanthjælpen. Meningen er, at man ikke skal straffes, hvis man prøver at forbedre sin egen situation.

– Herlev har oprettet lokalråd med beslutningsret i bl.a. skole-, social- og miljøspørgsmål.

– Herlev kommune har liberaliseret lukkeloven.

– Adskillige frikommuner har skaffet sig af med skolekommissionen.

– Adskillige frikommuner har indført selvforvaltning og øget forældrestyre i folkeskolen.

– Afgørelser efter by- og landzoneloven er flyttet til kommunen fra amtet i bl.a. Hobro, Egtved, Ebeltoft, Ringkøbing, Struer, Tinglev, Esbjerg, Ringsted, Kjellerup og Holmegaard kommuner.

– Tinglev har flyttet opgaver efter landbrugslovgivningen fra jordbrugskommissionen til kommunen.

– Ballerup, Vojens, Hobro og Tinglev kommuner har indført en flerårig, maksimal kvote for det støttede boligbyggeri.

– Ebeltoft har givet borgerne adgang til at springe skatterådene over og gå direkte til Landsskatteretten med klager over skatteansættelserne.

– Vedligeholdelse af statsvejene er overgået fra staten til amtet i Københavns amt.

Mennesket fremfor systemet

Den voksende kløft mellem borger og samfund er blevet en trussel for folkestyret. Afmagtsfølelse over for de offentlige monopoler, uforståelige og uoverskuelige love og regler, et utåleligt skattetryk og oplevelsen af ikke at blive respekteret som ganske almindelig borger har i uhyggelig grad undergravet tilliden til systemet.

For Venstre er en af de mest magtpåliggende opgaver i disse år at få forbedret forholdet mellem borger og samfund. Myndighederne og systemerne – kommunale som statslige – er til for borgernes skyld. Ikke omvendt. Derfor skal kræfterne koncentreres om, at det også rent faktisk kommer til at fungere sådan. Stive systemer skal gøres menneskevenlige. Og overflødige regler og systemer skal helt afskaffes.

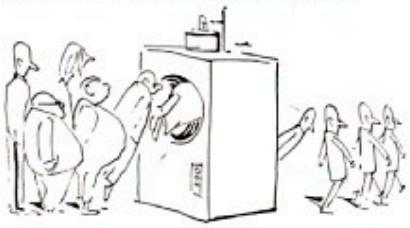

– ikke mennesket, der skal tilpasses systemet

Borgeren har krav på en god behandling. Ingen skal behøve at føle sig underdanig eller ydmyg ved at stå over for skranker og systemer.

At være liberal vil netop sige at tage menneskets parti. At se på systemerne med borgernes øjne. Også når det gælder de små hverdagssituationer. At beskæftige sig med menneskers nære hverdagsproblemer er netop kernen i det at være liberal.

Folkestyre forudsætter aktive borgere

For Venstre er det væsentligt, at den mor og far, ældre og ung, der træder gennem porten til en offentlig institution, ikke oplever at skulle stå med »hatten i hånden«. At man tør stille krav om ordentlig information fra hospitalet, når man bliver indlagt. At man tør kritisere en lærer på sit barns skole. At man tør slå et slag for selv at præge holdningerne i sine børns daginstitution.

– man skal turde kritisere en lærer på sit barns skole

Folkestyre forudsætter frimodige og aktive borgere. Borgere, som tør – og som føler, at det nytter noget at tage medansvar.

Der er noget galt, hvis en borger skal føle afmagt og opgivenhed – for slet ikke at tale om bitterhed – ved at stå over for en offentlig myndighed. Som man er afhængig af. Og som samtidig har en monopolstilling.

Venstre tror ikke på, at problemet løses med endnu flere overenskomster, regulativer, nye fine bygninger eller nyt isenkram.

For Venstre er det et spørgsmål om holdninger. Et spørgsmål om at sætte sig i menneskets sted – fremfor i systemets.

Her har lokalpolitikerne et stort moralsk ansvar.

Kommunalpolitikernes moralske ansvar

Kommunalpolitikerne har i deres egenskab af »arbejdsgivere« og folkevalgte stor indflydelse på, hvordan systemerne optræder i forhold til borgerne. Deres holdninger – eller mangel på holdninger – vil uundgåeligt blive opfattet som signaler til medarbejdere og institutioner om, hvordan borgerne skal behandles.

Det gælder respekten for borgerne. I liberal lokalpolitik er det vigtigt at lytte til borgerne, forældre- og beboergrupper m.m. Også selv om loven ikke siger, at borgerne *skal* høres.

> Greve kommune har valgt at høre forældrene – ikke kun organisationerne – om deres ønsker til pasningstilbud for de 6–10 årige.

Det er vigtigt, at borgerne får god information om deres rettigheder vedrørende aktindsigt, klage, offentliggørelse af »skuffe-cirkulærer« og interne retningslinier m.v. Mange steder synes borgernes rettigheder efter den nye forvaltningsreform at være en velbevaret hemmelighed, som kun systemet selv kender.

Det er vigtigt, at der vises tillid til medarbejdere og brugere af institutioner. Rammebevillinger, selvforvaltning og decentralisering af beslutningerne er en god måde at vise denne tillid på.

> Otterup kommune har decentraliseret styringen af samtlige institutioner og givet rammebevillinger over hele linien.

Og det er vigtigt, at borgerne får klar besked om, hvor hurtigt, der kan ventes svar på en henvendelse. »Mennesket frem for systemet« indebærer i det hele taget, at kommunens service og administration indrettes efter borgernes behov.

5

Farum kommune opbygger nu administrationen »nedefra« som en servicebutik. Den borger, der henvender sig, behøver ikke at vide, om hans problem er teknisk, socialt eller kulturelt, men vil i de allerfleste tilfælde kunne få det ordnet med det samme.

Herning etablerer en kommunal service-butik centralt i byen med over 100 service-tilbud til borgerne.
Her spares man for at skulle rundt til 2-3 kommunale kontorer for at få ordnet sine gøremål. Åbningstiderne bliver kundevenlige.

Kommunen som arbejdsgiver

Liberal lokalpolitik har brug for de kommunalt ansatte medarbejderes uhæmmede ressourcer. Den enkelte medarbejder skal have indflydelse på sit arbejde. Fantasien og de personlige erfaringer skal ikke holdes nede af stive og gammeldags forretningsgange.

»Det er ikke let at udvikle sig og bruge flere sider af sig selv under de vilkår, der hersker i det offentlige. Systemet har alt for svært ved at tage nye ideer op og kører stadig efter, at alle klienter skal behandles ens.«

Socialrådgivere i
»Venstre her og nu«

Ingen kan lide at begå fejl. Netop inden for den offentlige forvaltning er der en gammel tradition for, at der ikke må begås fejl. Det skyldes naturligvis det meget væsentlige hensyn til borgernes retssikkerhed.

Men der er også et andet hensyn at varetage. Nemlig hensynet til de omkostninger, som borgerne jo også må bære gennem deres skatter. Det siger sig selv, at arbejdet i en offentlig forvaltning måske nok kan gøres »fejlfrit«, hvis blot det må tage ubegrænset tid og koste ubegrænsede ressourcer. Men det kan efter Venstres mening ikke være målet.

Hvis en forvaltning aldrig nogensinde laver »fejl«, kan det jo også være tegn på, at der er for mange ansatte.

Det er kommunalpolitikernes pligt som arbejdsgiver at sikre medarbejderne den tryghed, det er at vide, at man ikke bliver slagtet og hængt ud for sådanne fejl, som aldrig helt kan undgås i en velfungerende og omkostningsbevidst forvaltning.

Lokalpolitikerne har et stort ansvar i kommunens ansættelses- og lønpolitik. Det er således politikernes ansvar, at stillingsopslag ikke er diskriminerende og dermed ulovlige, f.eks. ved kun at rette sig til medlemmer af bestemte faglige organisationer.

Et tilsvarende ansvar har politikerne, når det gælder fordelingen af de særligt afsatte puljebeløb til offentligt ansatte. Her gælder det nemlig, at sådanne individuelle lønfastsættelser ydes efter kvalifikationer, – altså uanset om den pågældende ansatte er medlem af en forhandlingsberettiget organisation eller ej.

Venstre ønsker i det hele taget, at man i den offentlige sektor går væk fra at lønne folk efter, hvor mange år, de har siddet på deres plads (anciennitet). Løn efter kvalifikationer er et godt og retfærdigt princip.

– Kommunalpolitikerne præger systemets forhold til borgerne

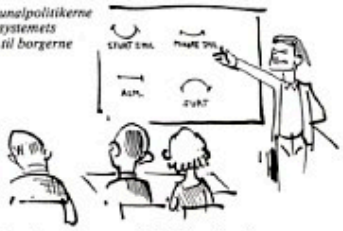

Som landets største arbejdsgiver har kommunerne gode muligheder for at præge arbejdsbetingelserne for over 500.000 ansatte. Kommunerne bør bruge disse muligheder til at skabe mere familievenlige betingelser på arbejdsmarkedet. Det kan ske ved at fremme mere fleksible og individuelle arbejdstider og være imødekommende over for medarbejdernes personlige ønsker til arbejdstidens længde og placering.

Styrk det folkelige element i skatteligningen

Venstre vil fastholde ligningskommissionerne som lokal ligningsmyndighed. Det er vigtigt af hensyn til retfærdighed og retssikkerhed, at skatteligningen foregår så tæt på borgerne, som muligt.

Derfor skal selvangivelserne også fremover indgives til kommunen. Det skal vi ikke have lavet om.

Vi lægger samtidig vægt på at få styrket det folkelige element i skatteligningen. Det er ikke nok at lade embedsmændene overtage ligningen med den undskyldning, at ligningskommissionen jo ser sagerne, når folk klager. De folkevalgte må i højere grad aktivt tage del i ligningsarbejdet. De er nemlig borgernes, skatteydernes repræsentanter i det store skattesystem. Dem, der skal se på skatteansættelsen med borgernes øjne.

Det er et ikke ubetydeligt arbejde – og stort ansvar – der er forbundet med ligningskommissionens opgaver. Venstre ønsker at fremme det folkelige element også ved i højere grad at udpege folk uden for kommunalbestyrelserne til ligningskommissionerne.

Ligningskommissionen er i dag både ligningsmyndighed og første klageinstans for borgerne. Der er hermed tale om en dobbeltrolle. Derfor bør det diskuteres, hvorvidt ligningskommissionen fremover bør være klageinstans.

Det folkelige arbejde i skatteligningen skal ikke umuliggøres og undergraves gennem en stadig voksende mængde af uforståelige og uoverskuelige regler og paragraffer. Derfor er det så vigtigt, at det iværksatte arbejde med at forenkle og sanere skattelovgivningen fortsætter – og fører til resultater.

De mange og komplicerede detailregler, der ellers ofte har været begrundet med »hensynet til retssikkerheden«, virker på mange måder stik modsat. For hvor er retssikkerheden henne, hvis næsten ingen – og slet ikke de mere sagtmodige af os – kan overskue og gennemskue skatte-lovjunglen?

En liberal børnepolitik

Venstre lægger vægt på et stærkt fællesskab i familien og det nære samfund. Familien og fællesskabet – det hører til de bærende livsværdier, som vi hverken kan eller vil lovgive om – eller gøre op i penge.

Liberal familiepolitik bygger på respekt for menneskers egne livsværdier, holdninger og forskelligheder. Vi betragter børns opvækst som et kulturfænomen – i modsætning til et tilskudsfænomen og »marked« for formynderi og politisk nævenyttighed. Derfor er den vigtigste opgave i børne- og familiepolitikken nu at give familierne bedre mulighed for selv at leve op til forældreansvaret. Et ansvar, som aldrig kan erstattes af nok så gode og talrige institutioner og offentlige foranstaltninger.

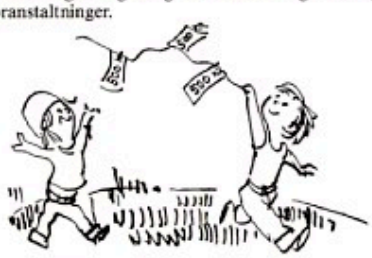

– pengene skal følge barnet og ikke institutionen

Vi oplever i dag en rodløshed og moralsk krise i det danske samfund, som mange børn og unge bærer omkostningerne for. De opgaver, vi her står overfor, *kan aldrig løses politisk – eller med penge og bevillinger.* Kun ved at give ansvaret for børns opdragelse og trivsel tilbage til familierne, kan vi give vore børn og unge en bedre opvækst.

Derfor skal meget være anderledes. Vi skal væk fra den materialistiske tankegang, der tror, at bare vi får mere offentlig støtte, flere regler og flere cirkulærer, så kan vi løse samfundets moralske problemer. Et samfund i moralsk krise kan der ikke lappes på ovenfra. Det kan kun styres decentralt.

Det meget høje skattetryk rammer børnefamilierne hårdt – og presser dem ud i en uværdig hjælpeløshed. Familierne tvinges til at betale til det offentlige med den ene hånd – og ydmygt acceptere de offentlige løsninger på børneområdet med den anden hånd. Hermed undergraves forældrenes ansvar for børnene gradvist. Et lavere skattetryk er derfor vigtigt, hvis børnefamiliernes vilkår skal blive bedre.

Frihed til forskellighed og fornyelse

Folketinget skal ikke bremse kommuners ideer til, hvordan børnefamiliernes forhold og pasningstilbud skal være lokalt. Ligesom hverken folketings- eller lokalpolitikere bør bremse forældreinitiativer og -engagement.

Staten har efterhånden allevegne indført bloktilskud i forholdet til kommunerne. Så må vi også af med alle de centrale regler om, hvad man må og ikke må lokalt inden for de økonomiske rammer, bloktilskuddene er med til at lægge.

Venstre ønsker, at børnefamilierne skal stilles økonomisk mere lige, uanset hvor og hvordan man ønsker sine børn passet. Der findes ikke een standard- og patentløsning på, hvordan dette mål nås. Hvad der er brug for, er lokal handlefrihed på børnepasningsområdet.

Vi skal også have skabt lovhjemmel til, at kommunerne på daginstitutions-området kan yde et fast tilskud pr. plads til en forældregruppe.

Kommunerne skal have fuld frihed til selv at afgøre, hvilke børnepasningstilbud, de vil støtte af egne midler.

> Thisted kommune ønsker af egne midler at kunne give et beløb på f.eks. 1000 kr. om måneden til familier, der vælger at få deres barn passet hjemme i stedet for i de offentlige daginstitutioner. Venstre vil ikke acceptere, at sådanne lokale ideer skal bremses og afvises inde i socialministeriet.

Pasning af egne børn skal ikke kriminaliseres.

> Søllerød kommune betaler løn til dagplejemødre, også for pasning af egne børn. Forældrene opkræves samtidig forældrebetaling til kommunen for egne børn. Ordningen betyder, at systemet ikke »tvinger« dagplejemødre til at bytte børn, men tværtimod anerkender dagplejefamiliernes pasning af egne børn.

Venstre vil også give forældre ret til at oprette og drive fribørnehaver efter samme model som friskolerne.

Udnyt mulighederne

Kommunerne har i forvejen visse muligheder for at støtte utraditionelle og alternative pasningsformer. Disse muligheder skal bruges flittigere – de skal ikke kvæles i bureaukrati og konservatisme.

> I Vonsbækområdet uden for Haderslev har en socialpædagog på privat basis oprettet Bjerghaven Legestue. Forældrene slipper herved for at stå på venteliste til en plads i Haderslev med 60 km daglig kørsel frem og tilbage. Forældrene betaler 10 kr. pr. anvendt time. Kommunen yder et tilskud på 38.500 kr. årligt.

Mange steder i landet er forældre gået sammen om at drive private legestuer. Nogle steder, f.eks. i Slaglille, fungerer det rent privat uden kommunal støtte. Det lokale plejehjem har stillet lokaler til rådighed, fordi man er glad for initiativet og for børnene.
Andre steder, f.eks. i Svaneke, giver kommunen et lille beløb, som legestuen kan købe f.eks. legetøj for.

Roskilde kommune udbetaler af egne midler et beløb til privat formidlet dagpleje. I enkelte tilfælde også til ung pige i huset. Ydelsen falder dog bort, hvis der kan anvises plads i en kommunal daginstitution.

Det skal være muligt at oprette børneinstitutioner i tilknytning til arbejdspladser. Alle hindringer og barrierer for, at børn fra forskellige kommuner kan benytte samme institution, skal fjernes. Kommunens økonomiske tilskud til børnepasning skal ydes af hensyn til barnet. Derfor skal det også *følge barnet.*

Kommunerne skal også have frihed til at bestemme, hvordan de beløb, der ydes til nedbringelse af forældrebetaling, nærmere skal anvendes. Det skal f.eks. være muligt at variere tilskuddene efter familiernes økonomi.

Forældre-styrede daginstitutioner

Venstre ønsker gode dagpasningstilbud i lokalsamfundet. Det er vigtigt, at tilbuddene indrettes efter børnefamiliernes ønsker og behov – ikke omvendt. Derfor skal forældrene have størst mulig indflydelse på dagligdagen i deres børns daginstitution i samarbejde med personalet. Kommunerne må slippe detailstyringen og i stedet tildele den enkelte børneinstitution en rammebevilling, som forældre og personale har ansvaret for – og frihed til at disponere inden for. Der må også gives frihed til at overføre ubenyttede beløb til næste år.

– Lad forældre og personale sammen styre daginstitutionerne

På Thyholm lader kommunen forældrene selv drive et fritidshus. – Et kulturelt tilbud og et »fristed« for børn, tilrettelagt som en mellemting mellem et fritidshjem og en skolepasningsordning.

Forældrenes indflydelse skal også gælde den pædagogiske linie i daginstitutionen.

Større brugerindflydelse og -ansvar vil føre til mere fleksible daginstitutioner, f.eks. med hensyn til åbningstider og tilbud om deltidspladser. Hvorfor skal forældre afkræves betaling for mere end den tid, de benytter daginstitutionen? Her må kommunen bakke forældreønsker op. Også selv om det måske giver bøvl med de centralstyrede personaleorganisationer.

Frederikshavn kommune taler om, at forældrene kun skal betale i forhold til, hvor mange timer børnene er i institutionen. Udover at lette forældrenes økonomi, giver det råd til at tilbyde flere pladser i daginstitutionerne og nedbringe ventelister.

Der er intet til hinder for at give daginstitutionerne selvstyre og rammebevillinger. Det er altså helt op til den enkelte kommune bare at gøre det. Samtidig bør kommunerne oplyse forældrene om de rettigheder og muligheder, de rent faktisk har for indflydelse gennem forældreråd og -bestyrelser o.l.

Børnefamilierne og det lokale fællesskab

Venstre ønsker at opbløde de stive båse, der ofte er omkring kommunale institutioner. »Åbne« daginstitutioner i lokalområdet og ophævelse af firkantede aldersgrænser for institutioner og fritidstilbud er en mulighed.

Familier og lokalbeboere kan også gives ret til at bruge offentlige institutioner til samvær i fritiden – mod selv at stå for oprydning og rengøring.

Bredagerskolen i Jelling er åben for alle kommunens borgere, både i fritiden og i skoletiden. Værksted, gymnastiksal, håndarbejdslokale og andre faciliteter står til rådighed for alle. Der arbejdes med musik, teater, skulptur, dans og meget andet. Og lokale foreninger holder til på skolen, – f.eks. kortklub, rulleski-klub og spillemandslaug, lige som skolen bruges til mødeaktiviteter.

Vi skal også have opblødt stive rammer omkring børn og unge efter skoletid. Børns fritid skal ikke gøres til een, lang kommunal proces. Hverken »heldagsskole« eller andre institutioner bør have monopol på fritidstilbuddene. Det offentlige skal ikke favorisere sine egne systemer, så spejdergrupper, klubber, idrætsforening, musikaktiviteter og andre frivillige tilbud udkonkurreres.

En kommune kan udmærket være fødselshjælper for kontakter mellem generationerne, som f.eks. kan føre til lokale »mormor-ordninger«, hvor børnefamilier og ældre gensidigt har glæde af hinanden.

I Hørsholm får børnefamilier hjælp af reservemormødre til pasning af syge børn. Initiativet kører i rent privat regi og med kommunens opbakning til tanken. Det har fungeret i 15 år og givet mange varige kontakter generationerne imellem.

Særligt belastede familier

Familier, der i en tid befinder sig i en særligt belastet situation, skal kunne regne med god hjælp til at komme videre. Men hjælp til mennesker og familier skal ydes uden at umyndiggøre. Mennesket fremfor systemet.

Samarbejde mellem kommune og frivillige sociale foreninger er ofte en god idé. De frivillige foreninger har store erfaringer med at støtte familier i vanskeligheder og krise.

Der bør gøres mere for at forebygge, at børn og unge anbringes uden for hjemmet. Venstre mener også, at forældrenes og børnenes retssikkerhed i forbindelse med fjernelse af børn fra hjemmet skal styrkes. Både når det gælder tvangsfjernelser og de såkaldte frivillige fjernelser.

Ribe amt har gode erfaringer med at stille midler til rådighed via en forsøgspulje til anden hjælp end fjernelse af børn fra hjemmet.

I Horsens fungerer en 4 H forening som fristed for svagt stillede børn. I små hold passer børnene f.eks. kalve, – de kommer privat på en gård og låner en kalv for en sæson. Samværsformen har vist sig gavnlig for børnene, hvoraf flere har været belastet af sociale problemer.

Mennekser, der har brug for hjælp, skal ikke være bange for at henvende sig i systemet. Derfor skal det være muligt at få anonym socialrådgivning, ligesom en større andel af det offentliges midler bør gå til at understøtte private, medmenneskelige tilbud, f.eks. krisecentre, familierådgivning m.m. Det offentlige har ikke monopol på medmenneskelighed, – og skal derfor ikke sætte sig på opgaver, der løses bedre – og mindre umyndiggørende – i privat regi.

En liberal skolepolitik

I de senere år, hvor Venstre har haft afgørende indflydelse på uddannelsespolitikken, er der skabt større lokal handlefrihed for folkeskolen end nogensinde tidligere. Denne frihed skal vi nu have omsat til praksis. I fremtidens skole skal vi have en egentlig skolebestyrelse med stor økonomisk dispositionsfrihed inden for et givet bloktilskud. Vi skal også have en styrket skoleleder, der ikke blot formelt, men også reelt har det pædagogiske ansvar, – og mulighed for at varetage det. Og forældrene skal have stor flertal i skolebestyrelserne lige som i skolenævnene.

Ganske som staten i 1970'erne og 80'erne er gået over til bloktilskud i forhold til kommunerne, vil kommunerne i 90'erne gå over til bloktilskud til de enkelte skoler, og andre institutioner.

– institutionstilskud skal erstattes af persontilskud

Dette kan kommunalbestyrelsen allerede under gældende lovgivning i al væsentligt beslutte at gøre. Man kan i realiteten gøre skolenævnet til en slags skolebestyrelse. Man kan give skolenævnet meget stor indflydelse på ansættelser af både ledere og lærere. Man kan give skolenævnet meget store økonomiske beføjelser. Og man kan styrke lederen i varetagelsen af det pædagogiske ansvar.

Den forældrestyrede folkeskole

Det er altså i høj grad op til kommunalpolitikerne, forældrene og den enkelte skole at tage initiativer, så vi også i praksis får selvstyre og større forældreindflydelse i folkeskolen. I flere kommuner er man i gang med at give de enkelte skoler dispositionsfrihed under ansvar.

Jegindø Skole administrerer f.eks. selv pengene til en række konti: Indvendig vedligeholdelse, el- og vandforbrug, inventar og undervisningsmidler samt elev- og forældreaktiviteter. Resultatet har været, at både skolen og dens elever har udbytte af at spare, f.eks. ved at slukke lyset efter sig. Det har givet råd til at anskaffe et farve-TV, en videomaskine og et EDB-anlæg til skolen.

9

Grenå kommune har indført bloktilskud på den ene af skolerne, incl. el, vand og varme. Eleverne er med i beslutningen. Overskuddet anvendes til lejrskole, legeredskaber, kunst/udsmykning af skolen.

Frikommuneforsøget har været med til at skabe opmærksomhed på, hvad man allerede må. En stor del af frikommunernes ønsker på folkeskoleområdet har ganske enkelt kunnet lade sig gøre i forvejen – uden nogen tilladelse.

En meget stor del af frikommunerne har benyttet deres status til at nedlægge skolekommissionen og give skolenævn og forældre større indflydelse. Der er etableret lokale skolebestyrelser/skoleråd med en meget høj grad af selvforvaltning og med det formål at give plads til forældrenes engagement.

Alt dette må man

Det er venstres politik, at det skal kunne gro nedefra i den danske skole – i takt med forældrenes og de lokale myndigheders ønsker. Derfor er der i de senere år gennemført en række nye muligheder for kommunerne. Muligheder, som bruges i stigende omfang i hele landet: Der kan bl.a. etableres samordnet indskoling, så børnehaveklasse, 1. og 2. klasse kan få en bedre og mere sammenhængende skolestart. Der kan oprettes skolepasningsordninger. For 10. klasses undervisningen er der skabt samme frihed, som gælder i friskolerne. Den enkelte kommune kan indføre frit skolevalg mellem kommunens skoler.

Flere steder har man givet forældrene frit skolevalg. I Kolding er det f.eks. sket under forudsætningen, at det ikke må udløse ekstra klasser. Det har i praksis vist sig ikke at være noget problem. Ordningen fungerer til både forældrenes, skolernes og administrationens store tilfredshed.

En af de mange kommuner, der har brugt adgangen til at oprette skolefritidsordning, er Hallelev Skole i Slagelse kommune. Skolen brugte før penge på at sende elever fra landskolen med taxa til Slagelse efter skoletid. Nu bruges det tilsvarende beløb i stedet på skolefritidsordningen.

For Venstre er det vigtigt, at eleverne i folkeskolen i praksis betros »frihed under ansvar«. Der er mange muligheder for at give eleverne større ansvar – f.eks. for kantinedrift, frikvarterer, tilrettelæggelse af fester og koncerter m.v. Der er også gode erfaringer med at lade eleverne selv administrere beløb til lejrskole og skolens vedligeholdelse. Sidstnævnte har vist sig at resultere i mindre hærværk.

Den dyre folkeskole

Folkeskolen er et område, hvor der *skal* frigøres økonomiske ressourcer, så der bliver råd til opgaverne på bl.a. ældre- og miljøområdet. Det faldende børnetal gør det nødvendigt at *sammenlægge klasser og spor og nedlægge enkelte skoler.* Venstre vil gøre det lettere for kommunerne at nedlægge skoler. Hverken skatteyderne eller samfundet kan blive ved med at betale for en stadig voksende standard i folkeskolen. Og slet ikke, da skolen på ingen måde behøver at blive ringere ved, at midlerne anvendes lidt anderledes.

I årevis er klassestørrelserne skrumpet ind, hvorefter man har hentet pengene ved at tage undervisningstimer fra eleverne. Venstre mener, at man i stedet bør gøre det modsatte: Øge klassestørrelsen og øge timetallet. Mange to-sporede skoler kan gøres enkeltsporede, og enkeltsporede skoler kan gøres ikke-årgangsdelte. Deletimer og to-lærerordninger kan begrænses. Og specialundervisningen kan ses efter i sømmene. En større del af lærertimerne bør bruges til normal-timer, – dvs. timer, hvor en lærer er sammen med hele klassen.

I Værløse kommune er to-lærer ordningen i børnehaveklassen skåret væk. I stedet skal pædagoger fra miniklubberne (fritidshjem) nu følge med over i børnehaveklassen, så der stadig er to voksne. I formiddagstimerne er der jo ingen børn i miniklubberne, for de er i skole.

Forsøg og fornyelse

På Herskindskolen ved Hammel er elleve voksne beboere – i alderen 20–60 år – begyndt på enkeltfagsundervisning i skolens almindelige klasser. Det vil sige på 8., 9. og 10. klassetrin.

Gennem Folkeskolens Forsøgsprogram (400 mill. kr. over fire år) kan der søges penge til bl.a. ekstra dansktimer, tidligere sprogundervisning og udvidet klasselærerfunktion. Venstre lægger vægt på, at disse penge bruges til reel fornyelse *til gavn for børnene.* De skal hverken bruges direkte eller indirekte til at forbedre overenskomsterne. Der er derfor grund til at være på vagt over for begrebet »konferencetimer« og andre former for »reduktion«. Der er i forvejen for mange reduktioner. Hvis lærerne skal have noget ekstra, skal det hellere være penge end »tid«. Og det bør ske i forbindelse med overenskomstforhandlinger.

Venstre vil ikke acceptere, at hver eneste, lille fornyelse automatisk skal følges op af ekstra bevillinger. Fornyelsen må ikke blive gidsel i evindelige slagsmål om lærernes løn- og arbejdsforhold. Så risikerer vi blot, at forsøgsprogrammet hæmmer fornyelsen i stedet for at fremme den.

Venstre ønsker skolestyrelsesloven ophævet. Kommunerne skal selv kunne bestemme, om de vil oprette lærerråd, fælleslærerråd og skolekommission eller ej.

Væk med laugsvæsenet

Det er vigtigt, at børnene har kvalificerede lærere. Også i de små fag: musik, sløjd, kristendomskundskab, formning og håndarbejde. Det skal derfor være lettere at ansætte faglærere. Hensynet til børnene, som skolen jo er til for, må tælle højere end hensynet til personalet. Derfor: Hellere en faglærer uden læreruddannelse – f.eks. en musikpædagog, kunsthåndværker-uddannet, teolog, cand.mag. o.l. – end en læreruddannet uden forudsætninger i det pågældende fag. De »små« og kreative fag skal tages alvorligt og ikke bare bruges til »skemaudfyldning«.

Kreative fag må ikke gøres til rekreative pauser mellem de boglige discipliner.

Venstre mener også, at forældrene sammen med skolelederen ved den enkelte skole skal have meget mere indflydelse på ansættelse og afskedigelse af lærere.

– lad børnene få lov til at lære sprog lidt tidligere

En liberal ældrepolitik

Ældre mennesker skal have mulighed for en selvvalgt, selvhjulpen og aktiv tilværelse. Ligesom mennesker i alle andre aldersgrupper. Alder er ikke i sig selv et socialt problem. Fordi man bliver gammel, skal man ikke umyndiggøres. Enhver, der kan og vil, skal selv bestemme over sit liv.

Liberal ældrepolitik tager udgangspunkt i de ældres egne ønsker og behov. Både når det gælder boliger, kulturelle aktiviteter og dagligdagen i ældrecentre og på plejehjem.

Ældre mennesker skal kunne få den hjælp og støtte, der er nødvendig for at sikre en god livskvalitet. Det er vigtigt, at hjælpen ydes på den ældres egne præmisser.

Det er ikke det offentliges opgave at gøre alting for ældre, der både vil og kan selv. Masser af gamle mennesker kan meget mere, end de undertiden har friheden til.

Selvvalgt bolig

Liberal politik er at bakke op bag mennesker, der vil tage sagen i egen hånd.

Den 83-årige Elna Riis-Olesen tog initiativ til andelsbyggeriet Kildeparken i Holstebro. Hun og flere andre ældre havde deres ønsker om en egen, privat bolig, men sådan at de samtidig kunne støtte hinanden. Kommunen bakkede deres ideer op og stillede byggegrund til rådighed. Det er blevet til 28 pensionistboliger og et fællesskab helt efter de ældres egne ønsker.

Kommunerne har med ældreboligreformen fået mulighed for at skabe et større og varieret udbud af ældreegnede boliger. Det giver mulighed for at satse på boliger, der er skræddersyet efter den lokale befolknings egne ønsker. Og for at satse på den forskellighed, der karakteriserer et godt samfund. Det er jo ikke givet, at storbyens ældre har samme boligønsker som de ældre i landsbysamfundet.

Lad de ældre styre selv

Selvforvaltning – frihed under ansvar – er et godt, liberalt princip, hvadenten det gælder ældre, yngre eller alle andre. Ældre menneskers dagligdag i ældrecentre og det nære kulturliv skal ikke styres af eksperter og embedsmænd fra rådhusforvaltningen.

Ældre har ret til at styre selv.

I Jelling kommunes dagcenter styres arrangementer af pensionisterne selv. Før havde man to beskæftigelsesvejledere ansat til det.

11

I Sæby har pensionistforeningerne overtaget ansvaret for et aktivitetscenter.

Thisted kommune giver et puljebeløb til ni lokale ældrekomiteer, som så kan bruge pengene til fællesaktiviteter ganske som de vil. Kommunen kræver ikke noget regnskab over, hvordan beløbet bruges.

Bland generationerne

Ældre skal ikke tvinges ind i en isoleret ældrekultur. Kommunen har her et ansvar for at bryde stive båse og opdelinger mellem generationerne ned. Gennem planlægningen af boligområder kan der gøres meget for at muliggøre fællesskab mellem generationerne. Det samme gælder tilrettelæggelsen af fritidstilbuddene. Også når det gælder de sociale institutioner er der god mulighed for åbenhed og nedbrydning af kunstige båse, der isolerer generationerne fra hinanden.

Slaglille plejehjem har stillet lokaler til rådighed for en privat legestue. Plejehjemsbeboerne og legestuens børn og forældre planlægger nu fælles aktiviteter.

Hjælp – på den ældres betingelser

Pensionister og ældre skal kunne få hjælp til at klare sig i eget hjem. Men hjælpen skal i meget højere grad end i dag ydes på de ældres betingelser. Den ældre skal selv bestemme, om han eller hun ønsker hjemmehjælp fra privat side – eller fra kommunen. Det er ikke kommunens opgave at forhindre eller udkonkurrere en privat hjælp, som den ældre selv har valgt og har tillid til. – Selv om kommunen herved måske får lidt mindre bøvl med sine egne ansatte og personaleorganisationerne.

Bistandslovens regler om hjemmehjælp må derfor laves om, så ældre får frit og lige valg mellem offentlige og private løsninger.

Der er ingen naturlov, der siger, at kommunen skal udføre alle opgaver selv. Private initiativer på ældreområdet kan udmærket være både bedre og billigere.

Tre store, danske fødevareproducenter er gået sammen om at tilbyde madudbringning til pensionister i Sydjylland og på Fyn. Der tilbydes nedkølede færdigretter til en uges forbrug af gangen. Systemet kan bruges af de mange pensionister, der er rimeligt selvhjulpne. De får herved frihed til selv at bestemme hvad, de vil spise – og på hvilket klokkeslet.

Mindre trafikkaos i hjemmet

Den faglige specialisering dybt inde på det menneskelige felt er ikke kun af det gode. I dag kan pensionisten i eget hjem komme ud for besøg af mange forskellige personalegrupper med hver sin meget afgrænsede funktion. Der er hjemmehjælpen, hjemmesygeplejersken, natsygeplejersken m.fl. Og måske også en »besøgsven« fra en privat forening. Det kan virke uforståeligt og tungt for den ældre med alle de regler og faggrænser. – Når regler ovenfra skal bestemme, om besøgsvennen må gå ud med affaldsposen eller vaske kaffekopper af, er det ikke blot latterligt. Så har reguleringen af menneskelivet bredt sig katastrofalt langt ind bag hjemmets fire vægge.

De folkevalgte politikeres opgave er at sætte sig i borgerens sted. – Også selv om det betyder, at det dermed er nødvendigt at udfordre stærke og magtfulde særinteresser og personalegrupper.

Det vil være et fremskridt med færre personalegrupper, – men med bredere viden om de ældre.

Lokalpolitikerne har også et ansvar for, at menneskelige hensyn ikke bliver taget som gidsel i faggruppernes forsøg på at tilgodese egne interesser. Det bør slet ikke forekomme, at et fagforbund udfra egne, snævre interesser modsætter sig, at der kan være hund på et plejehjem.

Overenskomster og aftaler må ikke være mere »hellige«, end at det hele tiden bliver hensynet til borgeren, pensionisten, patienten og klienten, der kommer først.

Pensionistens egne penge

Skovgården i Hjørring er omdannet fra plejehjem til center for ældreomsorg. Beboerne vil fremover få deres fulde pension udbetalt, og skal så selv betale husleje, kost og den service, de ellers ønsker.

Mennesker skal ikke sættes under økonomisk administration af samfundet, fordi de tilfældigvis bliver 67 år eller kommer på plejehjem.

– deltidsarbejde også efter de 70

Venstre mener, at ældre selv skal kunne råde over de midler, de i dag i stort omfang får »tildelt« ovenfra i form af lommepenge og særlige ydelser. Erfaringerne viser, at mange pensionister ikke bryder sig om at »bede om« de forskellige tilskud, de har ret til oven i folkepensionen: Boligydelse, varmetillæg, billige buskort, nedsat TV-licens, hjælp til medicin og briller m.m. – tilskud, som der skal søges specielt om.

Der er brug for at samle sådanne ydelser sammen med pensionen til een, samlet ydelse. Ikke bare for at spare bureaukrati, men først og fremmest af hensyn til pensionistens værdighed og rettigheder. Det skal ikke være nødvendigt at stå med hatten i hånden.

Det skal også være muligt at arbejde efter man er fyldt 67 år, hvis man ønsker det. Eventuelt på deltid. Den stive grænse for »pensionsalderen« har overlevet sig selv og bør ophæves.

Delvise »naturalieydelser« til pensionister som mad bragt til hjemmet, skal kunne gives som et kontant beløb, hvis pensionisten ønsker det. Det vil nemlig give frihed til i stedet at vælge et måltid på det lokale ældrecenter, cafeteria eller restaurant ind i mellem – i selskab med andre mennesker.

Og plejehjemsbeboeren skal have *ret* til at få hele pensionen udbetalt, så de selv kan betale for sig, hvis de *selv* ønsker det. Sådan er det ikke i dag. Kommunen og plejehjemmet er ikke forpligtet til at efterkomme et sådant krav fra en beboer. Som reglerne er nu, er det nemlig kommunen sammen med dens plejehjem, der »ovenfra« afgør, om pensionisterne skal have denne valgmulighed.

Plejeorlov

I flere kommuner er der indført forsøg med plejeorlov og -løn til pårørende til mennesker, der ønsker at dø i eget hjem. Alle frikommuner har adgang til på denne vis at give mennesker en selvvalgt afslutning på livet.

Venstre ønsker denne mulighed udstrakt til at gælde for alle landets kommuner.

Vi ønsker også, at ældre ægtepar gives mulighed for fortsat at leve sammen, selv om den ene har behov for at være på plejehjem.

Ansvaret for de dårligst stillede

Venstre vil forene den personlige frihed med et ansvar for vore medmennesker. Mennesker, der har det svært, skal kunne få hjælp og støtte. Alle har krav på at få en hjælp, der så vidt muligt betyder, at man bedre kan klare sig selv. Målet må aldrig blive at gøre flest muligt afhængige af det offentlige.

Venstres mål er at skabe vilkår, så de flest mulige kan leve uafhængigt af det offentlige og forsørge sig selv og sine nærmeste. Det giver bedst råd til at hjælpe mennesker, der har hjælp behov.

Helt afgørende er det derfor med en generel økonomisk politik, der får arbejdsløse i beskæftigelse i den private sektor – og dermed også øger den velfærdskage, der er at dele ud af.

–Hellere ansvar og fornuftige opgaver end udbetaling ved Kasse 1

For Venstre er det væsentligt, at mennesker kan blive hjulpet *uden* dermed at blive umyndiggjort. Ligesom det er væsentligt, at der ikke via det sociale system klistres »etiketter« på nogen. Vi kan alle opleve at være »svage« i nogle perioder af vores liv, – og »stærke« i andre.

Liberal socialpolitik udspringer af den uskrevne forpligtethed, vi alle har over for vore medmennesker og nærmeste. Menneskelig omsorg hverken kan eller skal monopoliseres. Der er brug for såvel det offentliges indsats som de frivillige og folkelige kræfter.

Menneskelig omsorg må heller ikke bare gøres op i penge og professionalisme. En socialpolitik, der alene drejer sig om udbetalinger ved Kasse 1, svigter sit hovedansvar: At give mennesker kræfter og muligheder for bedre selv at klare sit liv.

Aktiv hjælp fremfor »Duer-ikke-Stempling«

I Farum er en tidligere kriminel og bistandsklient kommet i gang til et selvhjulpent liv. Det er sket ved at give ansvar og stille konsekvente krav i det job, kommunen tilbød ham. Hvis han udeblev eller kom for sent, mistede han i løn, – og beløbet kunne vel at mærke så ikke bare hentes i bistandsafdelingen i stedet. Omvendt blev de fratrukne timer udbetalt, hvis han mødte til tiden hver dag i en uge. I dag arbejder han som chauffør for 3 × 34 og har ansvaret for egen vogn.

13

Mennesker skal ikke kasseres og opgives, selv om det enkleste for systemet måske er bare at udbetale penge ved kassen. Venstre mener, at der skal gøres mere for at undgå, at så mange ufrivilligt havner på førtidspension. Det økonomiske ansvar og kompetencen, når det gælder førtidspensioner, må samles samme sted. I kommunen. Der skal være større tilskyndelse til at hjælpe mennesker aktivt i gang fremfor at opgive og betale sig fri af det menneskelige ansvar gennem passiv, offentlig understøttelse.

Det er vigtigt at tænke i nye baner for at hjælpe til selvhjælp, give ansvar og meningsfyldte opgaver.

Førtidspensionister og bistandsklienter har som et socialt forsøg i Farum fået mulighed for at få et stykke jord at passe. Kommunen har udlagt et område som haver, hvor de kan dyrke grøntsager. Lars Kristensen, der er førtidspensionist og 34 år, tilstræber herigennem at blive selvforsørgende.

Brug for de frivillige kræfter

Mange sociale problemer vil aldrig kunne løses af de offentlige systemer, uanset hvor mange bevillinger og hvor meget personale, der sættes ind. Penge kan ikke erstatte et socialt netværk til familie, venner og naboer. Hver fjerde dansker er i dag engageret i frivilligt, socialt arbejde, f.eks. i folkekirkens regi, spejder- og ungdomsorganisationer, humanitære foreninger m.m. Vi har brug for disse frivillige kræfter, som ofte netop udfylder den rolle, familiens netværk tidligere stod for.

Venstre ønsker et tættere samarbejde mellem det offentlige og de frivillige hjælpeorganisationer. Det kan aldrig blive det offentliges opgave at lægge de frivillige kræfter for had. Tværtimod er der mange opgaver, som bedst løses via frivillige hjælpeorganisationer og græsrodsbevægelser.

– Menneskers frivillige indsats skal ikke lægges for had

»Ring i Ring« i Slagelse, der er en frivillig forening, opsøges hvert år af over 6.000 alkoholikere og ensomme. Foreningen er et alternativ til det offentlige og støtter mennesker med at komme ud af alkoholmisbrug. Der udfyldes hverken blanketter eller journaler, – alle kan være anonyme.

I Turesensgade i København får 175 stofmisbrugere hvert år hjælp på et privat ambulatorium til at leve en normal tilværelse. Uden at det koster det offentlige en øre. Ambulatoriet hjælper ud fra den grundholdning, at misbrugerne ikke skal umyndiggøres som mennesker. Klienterne bliver i deres eget miljø under nedtrapning og fratages ikke ansvaret for deres tilværelse.

Det er vigtigt, at mennesker kan få hjælp uden at blive registreret og sat i bås som klient af den ene eller anden kategori. Derfor mener vi, at det offentlige system skal tilbyde anonym socialrådgivning og anden støtte.

Det skal kunne betale sig at arbejde

Venstre vil ikke acceptere, at man kan blive ringere stillet økonomisk ved at gå fra bistandshjælp til arbejdsindkomst. Derfor skal bistandsloven laves om. Det skal kunne betale sig at tage et arbejde. Lovgivningen skal ikke holde mennesker bundet i hjælpe- og tilskudssystemet. For eneforsørgere, der går fra bistandshjælp til arbejde, er de økonomiske samspilsproblemer særligt voldsomme, og de må fjernes.

Vi skal også have gjort »passive« penge »aktive«.

I Thyholm kommune er der ikke længere nogen unge på bistandshjælp. I stedet for at unge skal gå ledige i tre måneder, før de tilbydes et job, får de arbejde med det samme. Når de henvender sig i kommunen, kan de gå bort til et reelt stykke arbejde i stedet for passivt at hæve bistandshjælp.

I Tinglev, Egtved og Kjellerup kommuner er der frikommuneforsøg med aktivisering af passive bistandsmidler. De unge tidligere kontanthjælpsmodtagere kommer herved ud på arbejdsmarkedet. Staten sparer bistandsmidler, som i stedet overføres til kommunerne, der bruger dem til ansættelse med løntilskud og til beskæftigelsesprojekter.

Kulturlivet og det lokale fællesskab

Et rigt kulturliv skabes i høj grad af de mennesker, der lever i det i hverdagen. Hovedopgaven for liberal kulturpolitik er derfor at sikre de bedst mulige rammer for kunstneriske, kulturelle og fritidsmæssige aktiviteter.

Liberal kulturpolitik handler såvel om det storslåede, talentet, som det jordnære i det enkelte menneskes dagligdag. Kvalitet og bredde i kulturlivet er to uløseligt forbundne sider af samme sag.

Kommunerne og amtskommunerne er de nærmeste til at lægge rammerne for den mangfoldighed af aktiviteter og udtryksformer, der respekterer borgernes egne ønsker. Kulturlivet skal ikke spændes for nogen centraldirigeret eller ideologisk vogn.

Hertil kommer, at fantasi og mangfoldighed ikke trives i stive og regel-regulerede systemer. Det gror bedst i frihed og på borgernes egne præmisser.

Den nedlagte Blåvand skole har i mange år fungeret som et lokalt kulturcenter, drevet af borgerne selv. Kommunen stiller lokalerne til rådighed, mens alle aktiviteter styres af brugerne gennem et brugerråd. I praksis er stive aldersgrænser i det lokale fritidsliv ophævet, og der foregår en vifte af aktiviteter fra gymnastik, folkedans og skydning til børnefødselsdage, billard og ungdomsklub m.m.

I Nørre Djurs kommune er man i gang med at omdanne Fjellerup skole til kulturcenter.

Grenå kommune holder faglokaler ved skolerne åbne to dage om ugen.

Overlad initiativ og ansvar til brugerne

Det er vigtigt, at så mange mennesker som muligt er med til at sætte igang og være aktive. – Hvadenten det drejer sig om idræt, foreningsarbejde, lokale samlingssteder, aftenskoler, højskoler m.v. Kommunens opgave må være at sikre de økonomiske ressourcer – og så i øvrigt ikke ved sin foretagsomhed kvæle lysten for folk til selv at være aktive.

I Kerteminde driver den lokale kunstforening den tidligere toldbod, som er et af kommunens ældste og smukkeste huse. Kommunen sørger alene for vedligehold og varme. Foreningen sørger for udstillinger og arrangementer og har herigennem skabt et sted for det lokale kulturliv.

Bramming kommune har med succes indført selvforvaltning og fri konkurrence mellem kommunens selvejende idrætshaller. Før havde man kommunal underskudsdækning af hallerne – og repræsentation i halbestyrelserne. Begge dele er afskaffet, hallerne konkurrerer nu med hinanden, driften er mere forretningsmæssig – og hallerne udlejes som aldrig før.

Kerteminde kommune driver også i samarbejde med handelsstands-foreningen en museumsbutik »Høkeren«. Butikken er indrettet i en gammeldags, historisk korrekt stil og forhandler varer af i går. Kommunen betaler bygningsudgifter, handelsstandsforeningen dækker underskud på driften og museet garanterer kvalitet og stil.

Det er vigtigt, at kommunen stiller lokaler til rådighed for de lokale, folkelige aktiviteter. De negative følger for et lokalområde ved en skolenedlæggelse kan ofte undgås, hvis borgerne får lov at beholde skolen som tilholdssted for fritids- og kulturlivet.

–Fritidslivet skal ikke centraldirigeres

Væk med vanetænkning

Der er alt for megen vanetænkning på kulturområdet. Det offentlige skal ikke være en kulturforsørger, som gør os allesammen til afhængige kulturklienter. Masser af opgaver kan lige så godt eller bedre overlades til private kræfter.

I Sorø kommune har en privat erhvervsdrivende skaffet borgerne en svømmehal med offentlig adgang, uden at det har kostet een eneste skattekrone. Svømmehallen drives på privatøkonomisk grundlag, og borgerne har fået et nyt fritidstilbud. I de over tyve år, hvor man havde talt om en *kommunal* svømmehal, var det kun blevet ved snakken.

15

–Overlad initiativ og ansvar til frivillige kræfter

Også når det gælder sponsorering af kulturelle aktiviteter, skal der ses mere fordomsfrit på tingene. Sponsorvirksomhed må selvfølgelig ikke indebære, at kommercielle interesser kommer til at styre kulturen. Det er næsten lige så skidt som når bureaukrater og embedsvælde vil styre kulturen. Men hvem vil hævde, at f.eks. en kirkekoncert er »bedre«, hvis der er en offentlig i stedet for en privat økonomisk garanti bag?

I Sorø Kirke har musikere fra radiosymfoniorkesteret over fem år fremført Beethovens ni symfonier. Koncertrækken, der har været et tilløbsstykke, er alene muliggjort gennem sponsorering fra Sorø Stolefabrik, som også fik ideen.

Mindre bureaukrati

Venstre mener, at bevillinger til kunst og kultur skal decentraliseres. Anvendelsen af de økonomiske midler skal afgøres så lokalt som muligt, – af amtet, kommunen eller den enkelte forening, klub o.l. Mange kommuner har gode erfaringer med at give rammebevillinger til idrætsforeningerne, spejdere, musik og kunst m.m. De frivillige og folkelige foreninger, dvs. de kulturaktive selv, råder så over midlerne. Det siger sig selv, at nye initiativer ikke skal gives ringere muligheder for at få del i de økonomiske midler end allerede kendte initiativer.

Ringkøbing amtskommune har forsøgsvis haft en økonomisk pulje til kulturelle fremstød, som der kunne søges midler fra. Det har givet anledning til adskillige nye ideer, f.eks. »grænseoverskridende« initiativer på tværs af flere kommuner, et operaprojekt m.m.

Ofte må frivillige ledere og trænere bruge urimeligt megen tid på administration, krav og bestemmelser fra offentlige myndigheder etc. Men kulturlivet skal ikke snøres ind i regler og paragraffer. Derfor skal vi have genoptaget regelsaneringen. Venstre ønsker også, at frivillige ledere skal kunne modtage en skattefri godtgørelse for deres arbejde.

Fritidsloven

Fritidsloven er i dag skyld i et utroligt bureaukrati og en utålelig tilskudstænkning på kultur- og fritidsområdet. Det skal vi til livs. Kommunerne må også have større indflydelse på udgifterne efter fritidsloven. Som reglerne er i dag, har en kommune meget lidt at skulle have sagt om hvilke udgifter af kommunekassen, der kan udløses efter fritidsloven.

Vi må have nogle frikommuneforsøg i gang, så vi kan få afprøvet nye og enklere tilskudsmodeller. – F.eks. med bloktilskud efter objektive kriterier til den enkelte arrangør.

En liberal sundhedspolitik

Liberal sundhedspolitik tager udgangspunkt i mennesket – ikke i systemet. Det er vigtigt, at sundhedsvæsenet respekterer menneskers personlige holdninger og normer og inddrager mennesker som *ligeværdige* i behandling og forebyggelse.

Risikoen for at blive patientgjort, når vi henvender os i sundhedssystemet, er stor. Vi er jo afhængige af at få hjælp. Vi er afhængige af systemet. Tør vi i den situation stille spørgsmål? Komme med kritik? Men menneskers psykiske velbefindende er uhyre vigtig for helbredstilstanden. Menneskets egne kræfter og vilje må ikke undervurderes.

For Venstre er det vigtigt, at sundhedspolitikken bygger på respekt for borgeren, på ligeværdighed – og frimodighed. Ellers bliver konsekvensen nemlig, at den sagtmodige risikerer at få en dårlig behandling, – mens den velformulerede og bevidste nok skal vide at få en tilfredsstillende behandling. I eller uden for det offentlige system.

Borgernes værdighed og frie valg

En vigtig forudsætning for, at man ikke bliver patientgjort og svag, er at man får en ordentlig *information* i forbindelse med sygdomsbehandling. Uanset om det er hos den praktiserende læge, specialisten eller på hospitalet. Vi skal kunne få besked om sygdommen, behandlingen, varigheden, medicinforbrug, praktiske forhold m.m.

En undersøgelse ved Odense sygehus viser, at medicinforbruget for udskrevne patienter kan nedsættes med 20 procent, når der gives ordentlig information om brugen af medicin.

Retten til indsigt i egen sygehusjournal kan være med til at forbedre informationen. Men indsigt i journalen forudsætter jo en begæring fra patienten. Der-

for må informations-opgaven ikke svigtes i situationer, hvor der ikke formelt begæres indsigt. Aktindsigten må ikke blive en sovepude.

Og aktindsigten skal selvfølgelig udvides til også at gælde egne journaler hos den praktiserende læge og speciallæge.

Der er brug for en mere patientvenlig arbejdsgang på sygehusene, så man ikke skal i kontakt med så mange forskellige læger.

–Risikoen er stor for at blive patientgjort

Det er vigtigt, at den enkelte borger selv kan vælge hvor man vil behandles, hvis man bliver syg. Venstre vil give borgerne frit valg mellem amtets sygehuse – og mellem behandling på sygehus eller hos speciallæge. Det frie lægevalg skal ikke sættes ud af kraft for mennesker, der kommer på plejehjem.

Vi mener også, at mennesker, der er anbragt på institutioner og hospitaler, skal have større indflydelse på egen behandling og pleje: Sengetider, spisetider, besøgstider, indretning m.v. Og sygehuspatienters behov for et privatliv skal respekteres. Mangesengsstuer er ikke lige sagen.

Behandling og hjælp i hjemmet bør i højere grad ligestilles med den hjælp, der gives på sygehus. Kvinder, der vælger at føde hjemme eller ambulant, bør have samme ret til offentligt betalt pleje, som dem, der opholder sig på et sygehus.

Roskilde amt har gode erfaringer fra et forsøg med hjemmehjælp til kvinder, der vælger at være i sit eget hjem i de første dage efter en fødsel.

Helt fundamentalt er det, at borgernes ønske om en værdig død respekteres. Bestemmelser om dødskriterium, transplantationer og lægevidenskabelige forsøg med mennesker skal udformes sådan, at der er en bred accept i befolkningen.

Det er positivt, at der nu er adgang til forsøgsvis at indføre plejeorlov for pårørende til mennesker, der ønsker at dø i eget hjem. Medicin til døende patienter kan imidlertid være meget udgiftskrævende, – mens det er »gratis« for patienten under hospitalsophold.

Viborg amtskommune har som den første i landet indført fuld refusion af medicinudgifter ved pleje af døende i hjemmet.

Ventetider

Ventetider er noget af det ubehageligste at blive udsat for som menneske. Især hvis man har smerter, er uarbejdsdygtig og ikke ved, hvor længe, man skal vente. Venstre vil i langt højere grad have de praktiserende speciallæger inddraget i patientbehandlingen, så vi kan få nedbragt ventetiderne.

I »Speciallægernes hus i Aarhus« har ni speciallæger siden 1977 tilbudt en lang række undersøgelser, behandlinger og operationer, som ellers traditionelt foregår på sygehus. Speciallægehuset har præg af »ikke-institution« og samarbejder med bl.a. familielæger og hjemmesygeplejersker.

De privatpraktiserende speciallæger bør overlades flere operationer som f.eks. grå stær, åreknuder, knæskader og sportsskader. Ikke blot vil det medføre en hurtigere behandling. For mange mennesker vil det i det hele taget være at foretrække frem for hospitalsophold.

Vi vil have opprioriteret »banale« lidelser som åreknuder, brok m.v., så de ventende i mindre grad behøver at komme ud i depressioner, sygedagpenge og bistandshjælp. Og vi vil have nedbragt de urimeligt lange ekspeditionstider i sager om arbejdsskader.

I det hele taget er det på høje tid at få styrket praksissektoren. Sundhedsvæsenet må rykke tættere på borgeren. I alt for mange år er det stort set kun blevet ved snakken. Familielægen og den praktiserende specialist må have en langt mere central placering. De er nærmest det enkelte menneske og kan foretage mange undersøgelser, behandlinger og operationer uden bureaukrati – og uden at mennesket føler sig patientgjort.

Ringkøbing amtskommune har gennemført en kraftig omlægning og decentralisering af hjælpen til psykiatriske patienter. De bærende elementer har været: Behandling så tæt på patientens hjemmiljø som muligt, ambulant behandling i stedet for indlæggelse og større frihed i valget af behandling. Erfaringerne viser, at antallet af indlæggelser er faldet betydeligt. Det samme gælder antallet af psykiatriske sengedage. Indlæggelser og hospitalsophold forebygges, idet antallet af psykiatriske plejehjemspladser samtidig er steget. Omlægningen har alt i alt været udgiftsneutral.

Forebyggelse

Ansvaret for vores sundhed og helbred er ikke kun det offentliges. Det er først og fremmest vores eget. De unges voksende interesse for sundhed og motion skal

vi holde fast i og opmuntre. Det er vigtigt at gøre meget for at undervise børn og unge i, hvordan de kan fremme egen sundhed gennem sund kost, idræt og motion – og mindre tobak og spiritus.

– Mere motion og mindre tobak og spiritus

På ældreområdet har Rødovre gode erfaringer med forebyggende sundhedsindsats gennem tilbud om besøg i hjemmet med mellemrum.

Venstre ønsker, at de praktiserende læger får større tilskyndelse til det forebyggende arbejde, f.eks. i samarbejde med socialpersonale og bedriftssundhedstjeneste. Der er noget galt, hvis honorar-reglerne giver en læge større økonomisk interesse i at foretage øreskylninger og udskrive recepter, end i at arbejde forebyggende og sundheds-pædagogisk med patienten.

Forebyggelse handler om at tage udgangspunkt i menneskers egne kræfter. Mange private foreninger på social- og sundhedsområdet gør en kæmpeindsats med at støtte mennesker med personlige problemer og lidelser. Det gælder f.eks. på alkohol området. Det offentlige sundhedsvæsen bør samarbejde positivt med de private patient- og brugerforeninger og lytte til deres erfaringer.

I Kolding har en husholdningsforening fået ideen til at danne »selvhjælpsgrupper«. Det er foreløbig blevet til 14 grupper, hvor kriseramte mennesker hjælper hinanden uden om de etablerede behandlingssystemer og med støtte af ulønnede igangsættere.

Utraditionelle initiativer kan i sig selv forebygge hospitalsindlæggelser og de afsavn og problemer, det indebærer.

Herning Sygehus sender en børnelæge og sygeplejerske hjem til de syge børn, i stedet for at kalde dem til undersøgelse på sygehuset. Det forhindrer unødvendige indlæggelser og forkorter børnenes ophold på hospital.

Også i de sundhedsfaglige uddannelser må vi have lagt større vægt på forebyggelse, på inddragelse af folks egne kræfter og på indlevelse i etiske spørgsmål.

Bedre samarbejde og ressource-udnyttelse

Hvis de økonomiske ressourcer var ubegrænsede, var der næppe nogen overgrænse for, hvor mange midler, vi kunne bruge i sundhedssektoren. Især ikke med den stadige forbedring af den lægelige og teknologiske kunnen. Men de økonomiske ressourcer er som bekendt ikke ubegrænsede. Derfor er det så vigtigt, at vi får det bedst mulige sundhedsvæsen ud af de midler, der er til rådighed.

Vi må have et bedre samspil mellem sygehussektoren og den primære sundhedssektor. Patienten og borgeren kan med rette ikke forstå, hvorfor forskellige offentlige myndigheder sender regningerne videre til hinanden, så mennesket bliver kastebold i systemet.

Sygehus og hjemkommune må samarbejde, så borgerne ikke er hjælpeløse efter udskrivning til eget hjem. Døgn-hjemmepleje kan betyde, at mennesker kan klare sig tilfredsstillende i deres vante omgivelser, i stedet for at skulle opholde sig unødigt længe på hospital.

I Nordjyllands amt betaler primærkommunerne som led i et frikommuneprojekt for færdigbehandlede plejepatienters ophold på amtets sygehuse. Det har ført til hurtigere udskrivninger, fordi primærkommunerne gør mere for at sikre patienterne den nødvendige pleje, omsorg og bolig efter hospitalsopholdet.

Ordningen fra Nordjylland bør udvides til at gælde i hele landet. I det hele taget må der tilstræbes en af-hospitalisering af sundhedsvæsenet. Både menneskelige og økonomiske hensyn taler for, at efterbehandling af hospitalspatienter i højere grad finder sted hos familielægen og speciallægen.

Det bør være muligt for en kommune at vælge sygehustilbud uafhængigt af stive amtsgrænser. En kommune vil f.eks. kunne indhente tilbud på den ene eller anden form for operation og sygehusophold fra forskellige sygehuse. Altså en form for »offentlig licitation«, der kan medvirke til en bedre udnyttelse af de samlede ressourcer i sygehusvæsenet.

– mennesket skal ikke være kastebold mellem kommune, amt og stat

De privatpraktiserende læger og speciallæger skal kunne leje sig ind i sygehusenes operationsstuer. Det kan ske i eftermiddags- og aftentimerne, hvor faciliteterne alligevel står ubenyttede hen. Hensynet til borgernes behov for behandling og kortere ventetider må gå forud for hensynet til det etablerede system.

Det kan heller ikke være meningen, at mennesker skal undersøges for samme ting flere gange i træk forskellige steder i sundhedssystemet. Først hos egen læge – og så igen på hospitalet, som det ofte sker. Hvordan skal borgeren have tillid til systemet, hvis man inden for systemet ikke engang har tillid til hinanden.

Roskilde amtskommune har løst problemet ved hjælp af vandrejournaler, der følger borgeren/patienten.

Da sundhedsvæsenets kapacitet må have en grænse inden for de økonomiske muligheder, er det nødvendigt at diskutere, i hvilket omfang »luksus-ydelser« overhovedet er en offentlig opgave. Amtskommunerne bør i hvert tilfælde have frihed til at indføre brugerbetaling for visse ydelser, for eksempel for rent kosmetiske indgreb.

Der skal også ses nærmere på medicinforbruget. Ikke bare af økonomiske grunde, men først og fremmest fordi borgernes sundhed ikke er tjent med et unødvendigt overforbrug af medicin.

Tre læger på lægehuset i Trustrup mellem Grenå og Ebeltoft har gennem halvandet år bevidst tilstræbt at give mindre og billigere medicin. Det har medført et fald i forbruget af nerve- og sovepiller på 20 pct. og en økonomisk besparelse for både patienter og sygesikring.

En liberal miljøpolitik

Ansvaret for miljøet er vi *fælles* om. Vi har et fælles ansvar for at beskytte og bevare vandløb, skove og andre naturværdier. Danmark skal ikke efterlades i en ringere miljømæssig tilstand end vi selv modtog det.

Miljøpolitik skal bygge på både et ansvarligt og ret *realistisk* grundlag. Vi skal undgå fejlinvesteringer, og vi skal undgå omfattende tvang over for enkelte erhverv og persongrupper. Der vil næppe være nogen overgrænse for, hvor mange penge, vi ville være i stand til at bruge på miljøopgaver. Men et samfunds økonomiske ressourcer er som bekendt begrænsede. Ligesom den enkelte skatteborgers økonomiske evne har en grænse.

Og der er i sidste ende kun skatteyderne, der kan betale regningerne for de opgaver, vi pålægger os på miljøområdet.

Derfor ønsker Venstre, at der hele tiden sker en prioritering af de samfundsmæssige ressourcer, som afsættes til at sikre og forbedre miljøet.

- samfundsskadelig virksomhed?

Miljøpolitik skal ikke sende os på fattiggården

Det realistiske i miljøpolitikken skal komme til udtryk i de krav, der pålægges erhvervsvirksomheder og bedrifter. Intet er lettere end at demonstrere sin »miljø-venlighed« gennem eenøjede og overdrevne krav, som indebærer, at den kemiske industri, landbrugserhvervet, metalindustrien etc. etc. bare afskaffes.

Det skal ikke kunne betale sig at forurene. Vi skal heller ikke afskaffe dansk erhvervsliv eller dele deraf. Det er jo erhvervslivet, vi skal leve af. Og det er de værdier, erhvervslivet skaber, der skal give os råd til at forbedre miljø og naturværdier. Så nytter det ikke noget, hvis vi i misforstået miljøvenlighed og naivitet skærer den gren over, vi selv sidder på.

Der er grænser for, hvor meget det danske miljø kan forbedres alene ved danske miljø-foranstaltninger. Det gælder f.eks. indholdet af fosfat og kvælstof i danske farvande og luftens indhold af svovldioksid. Derfor ønsker Venstre det internationale miljøsamarbejde styrket. Vore bedste muligheder for flere effektive, internationale miljøforbedringer findes i EF. Men samarbejdet skal ikke begrænses til EF-landene. Også f.eks. de østeuropæiske lande, der sender uhyggelige mængder af forurenende stoffer ud i Østersøen skal inddrages.

Dit og mit ansvar

Hver dansker producerer mellem 800 og 1000 kg affald om året. Det meste af det havner på lossepladser, selv om de 90 pct. kan genbruges.

Husholdningerne må inddrages aktivt i miljøarbejdet. Det kan ske ved sortering af affald i hver enkelt husstand. Det kan også ske ved at indføre pantordninger for bla. batterier, medicinflasker, lysstofrør og glødelamper. Lige som ordningen for ølflasker.

19

Husholdningernes og den enkeltes ansvar er imidlertid ikke gjort med regler og indsamlingssystemer alene. Det er også et ansvar for ikke at sløse med brugen af kemiske stoffer i hjemmet – vaskepulver, rengøringsmidler, havegødning osv. Det er så let at kræve af andre, men der er meget, vi anstændigvis også skal kræve af os selv. Man behøver blot at gå en tur på stranden eller i skoven efter en god sommersøndag for at konstatere, at det med »vi-må-gøre-noget-ved-miljøet« i høj grad handler om at begynde med os selv. Selv efter 20 års ubrudt miljødebat herhjemme.

–Du har selv et ansvar for miljøet

Industri og landbrug

En stor del af industriens miljøproblemer skyldes utilstrækkelige miljøbestemmelser før i tiden. Altså fortidens synder, som selvfølgelig hang sammen med uvidenhed om alvoren af forureningsproblemer. Det gælder kemikaliedepoter, der kan udgøre en trusel for grundvandet. Hvis kemikalieaffald er gravet ned lovligt, er det samfundets ansvar at uskadeliggøre det. Og lade udgiften bæres af den virksomhed, der har gjort det.

Produktionen i landbruget skal gøres mere miljøvenlig i et tempo, som bedrifterne kan følge med i. Det er især udvaskningen af kvælstof, der er et problem. Det kan afhjælpes ved øget markstyring og ændret valg af afgrøder. Der er også brug for øget rådgivning om gødskning.

I de kommende år vil en del landbrugsarealer gå ud af produktion. Disse marginaljorder kan forbedre livbetingelserne for vilde dyr og planter. Det må være den enkelte landbruger, der selv afgør hvilke og hvor store arealer, hun eller han ønsker udlagt som marginaljord. Det offentlige skal give tilbud, så der opnås de størst mulige miljømæssige fordele til de lavest mulige omkostninger.

Kommunens ansvar

Venstre ønsker et decentralt princip i miljølovgivningen. Folketinget fastlægger de generelle rammer for forurening fra husholdninger, virksomheder og kommunale anlæg. Inden for disse rammer skal det være de lokale myndigheder – primærkommune og amtskommune – der fastlægger de konkrete miljøkrav, afpasset efter lokale forhold.

Det er vigtigt, at kommunalpolitikerne er meget bevidste om deres ansvar for bl.a.: Kortlægning af miljøforhold, tilladelser og godkendelser, tilsyn og indgreb og bortskaffelse af kommunalt spildevand og affald.

Forureningen fra de kommunale rensningsanlæg skal snarest bringes til ophør. Det bør også gøres lettere for forbrugere og virksomheder at komme af med deres olie- og kemikalieaffald.

Og borgerne skal have ret til at være fri for reklametryksager og uadresserede forsendelser, som volder mange problemer at komme af med igen.

Kommunens ansvar for tilsyn m.v. over for forurenende virksomhed er ikke ensbetydende med, at der skal føres en »konfrontationslinie«. Der er tværtimod erfaringer for, at de bedste resultater kan opnås ved at tale ordentligt sammen og samarbejde konstruktivt.

Rødding kommune har systematisk arbejdet positivt sammen med landbrugene om løsning af miljøproblemer. Det har givet så gode miljømæssige resultater, at Rødding opnåede at blive »årets kommune«.

Liberal kommunal erhvervspolitik

Kommunerne kan gøre meget for at give erhvervsvirksomhederne gode betingelser at virke under. Det bedste, en kommune kan gøre for sit erhvervsliv er at holde igen på udgifterne og personaleforbruget, så skattetrykket efterhånden kan komme ned. De høje skatter og den store offentlige sektor er en alvorlig byrde for virksomhederne og deres muligheder for at konkurrere med andre landes virksomheder.

Den enkelte kommune har selv kompetancen til at bestemme, om og hvor meget skat der skal opkræves i dækningsafgift og ejendomsskat på lokale erhvervsejendomme. Her har kommunen altså et godt spillerum til at demonstrere sin erhvervsvenlighed.

En åben og positiv dialog mellem kommune og det lokale erhvervsliv har selvstændig betydning. – For virksomhedernes planlægning. For tillidsforholdet og for samarbejdet gennem uformelle kontakter.

Aarhus kommune har udarbejdet en strategiplan for erhvervsudviklingen. Det har skabt dialog mellem kommune og det lokale erhvervsliv om bl.a. hvordan man kan arbejde bedre sammen i fælles interesse.

Kommunens opgave i arbejdsdelingen kommune/erhvervsliv er at udføre det, den er god til. Det vil sige at producere sine *egne* serviceydelser, – og det så effektivt, at prisen – skatten – bliver lavest mulig.

God service er guld værd

Der kan gøres meget for at fremme erhvervsudviklingen ved at yde god kommunal service over for virksomhederne. Sager, der vedrører virksomheder – byggesager, miljøsager etc. – kan ekspederes så hurtigt som muligt. Mindre bureaukrati betyder bedre konkurrenceevne.

Kommunen må også sørge for, at der er tilstrækkelige erhvervsarealer til rådighed, så en ekspanderende virksomhed ikke bremses af pladsmangel.

I Brørup kommune har man i 1987 etableret »Brørup Erhvervsinvestering A/S«, bygget på folkeaktier og aktietegning fra private pengeinstitutter o.l. Baggrunden var, at mange henvendelser gik på manglende erhvervsarealer og den dertil fornødne risikovillige kapital. Borgmester, kommunaldirektør og lokale erhvervsfolk dannede en initiativgruppe, som fik Brørup Erhvervsinvestering A/S op at stå. Efter det første år var der etableret 90 nye arbejdspladser i fem nye virksomheder.

Kommunalfuldmagten skal respekteres

Det er ikke kommunernes opgave at sætte skatteydernes penge i erhvervslivet. Kommunalpolitikere er ikke valgt til at drive erhvervsvirksomhed. Private virksomheder er bedst til at vurdere, hvilken produktion, der bør sættes igang. For de løber en risiko for *egne* penge. Kommunalpolitikerne skal hverken sætte borgernes penge på spil – eller kaste sig ud i at konkurrere indbyrdes på kommunekassen.

Hvis en virksomhed løber panden mod en mur i langsom sagsbehandling og høje skatter, er det jo mildest talt ikke rimeligt, hvis en kommune så skal kunne komme stikkende med økonomiske tilskud i stedet. Kommunalfuldmagten skal overholdes.

– God kommunal service gavner erhvervslivet

Erhvervscheferne kan gøre meget gennem for eksempel at »sparke kommunen over skinnebenene« hvis sagsbehandlingen går for langsom. Også gennem information, iværksætterkurser m.m. er erhvervscheferne rundt omkring til stor glæde for erhvervsvilkårene.

Nye samarbejdsformer

Men også på anden vis kan kommuner, andre offentlige myndigheder og det private erhvervsliv arbejde frugtbart sammen.

Teknisk Skole i Slagelse samarbejder med det lokale erhvervsliv for at tilpasse uddannelsestilbuddene til erhvervslivets behov. Lokale virksomheder er koblet til skolens databank. De kan også trække på lærere som konsulenter og undervisere for virksomhedernes egne folk.

En kommune skal ikke påtage sig alle erhvervsprægede opgaver selv. – Og bør holde sig fra de opgaver, som private virksomheder, håndværkere m.m. kan løse bedre og billigere.

21

Frederiksborg amt har indhentet tilbud fra private EDB-firmaer på amtets EDB-opgaver. Hvis arbejdet kan løses billigere og bedre uden for amtets eget regi, bliver opgaverne privatiseret. Det sker på den måde, at alle amtets EDB-medarbejdere følger med opgaverne over til det private firma.

Også folkeskolen kan samarbejde positivt med erhvervsdrivende.

Hovslund skole nord for Rødekro laver EDB-kurser for landmænd og andre erhvervsdrivende.

Ligeledes er der store perspektiver for kommunerne i en god kontakt til EF og det nye hjemmemarked på 320 millioner indbyggere. Et fælles-kommunalt samarbejde om kontakt til EF vil kunne formidle relevant information til erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner, – så mulighederne for at komme i betragtning i EF-programmer og -fonds forbedres.

Ved hjælp af EF-støtte og friamt-status har Nordjylland fået et projekt i gang, der hjælper flere hundrede kvindelige bistandsklienter i uddannelse eller arbejde. Ved siden af EF-støtte kan amtet bruge sparede bistandsmidler aktivt til at få folk i job.

De små samfund

Mere end en million danskere bor i små samfund. I landsbyer eller på de små øer. Disse mindre og overskuelige samfund har altid været vigtige for dansk kulturliv. Her er utallige foreninger blevet født. Her har der været aktivitet omkring skole og kirke. Og landsbyerne har – bl.a. gennem andelsbevægelsen – været værdifulde grosteder for økonomisk og erhvervsmæssig udvikling.

Disse værdier er i dag truet af mange grunde: Strukturændringerne i dagligvarehandel og landbrug. Udviklingen i skolevæsenet. De stigende udgifter til transport og opvarmning m.v.

Venstre ønsker en positiv og offensiv holdning til de små samfund. Vi anser det for en væsentlig opgave at styrke den folkelige og kulturelle aktivitet i den del af landet, der bebos af en femtedel af befolkningen. Gennem de valg der træffes – også i lokalsamfundene – kan der gøres meget for at skabe fornyet vækst for de små samfund.

Boligen

Megen lovgivning har modarbejdet en boligpolitik, som gør det muligt for mennesker, der ønsker det, at bo på landet. Derfor må lovgivningen laves om. Det skal være muligt at indrette stuehuse til andelsboliger. Mange tomme, større stuehuse kan glimrende indrettes til moderne lejligheder. I løbet af få år må vi regne med at stå med 20.000 tomme stuehuse landet over. De vil repræsentere omkring 3 millioner bolig-kvadratmeter, som vi skal have nyttiggjort.

I større byer er der allerede forsøg i gang, hvor større ældre villaer kan indrettes til andelsboliger. Denne mulighed vil Venstre have udvidet til også at omfatte landområder og landsbyer.

Mennesker skal ikke koncentreres i bysamfund mod deres vilje. Heller ikke som gamle. Der kan udmærket tilbydes besøgsordninger og god service til ældre, der er glade for at blive boende i de små samfund. Det er også vigtigt med en vifte af forskelligartede boligtilbud, så folk har et reelt valg i landsbyerne.

I Morsø kommune er man i gang med byggeri efter den nye ældreboliglov. Kommunen tilbyder også – udover hjemmehjælp og madudbringning – hjælp til snerydning og havearbejde. Man har erfaret, at det ofte er det, der får de ældre til at miste modet og opgive at blive i deres eget hjem.

I det hele taget er der brug for lidt utraditionel tænkning, så livet i de små samfund kan udvikle sig alsidigt og positivt.

I Brovst var der meget få og dårlige boliger til unge – med fraflytning og høje huslejer til følge. I det nedlagte bibliotek har man så indrettet 16 boliger til unge. Og dermed bevist, at det godt lader sig gøre at indrette ungdomsboliger i bestående bygninger i små landkommuner. Samt at det har været en bedre »regulator« på huslejeniveauet end at oprette huslejenævn.

Udgifter til opvarmning er et særligt problem for boliger i små samfund. Ofte er det 10.000 kr. dyrere at varme et stuehus op end et byhus. Derfor skal vi have gode vilkår for at udnytte lokale energikilder, halmfyr m.m. For de henved en halv million husstande i landdistrikterne, der ikke har mulighed for kollektiv opvarmning, vil det også være rimeligt at få nedsat statsafgiften på el.

Erhvervsudviklingen

Nedlæggelse af 20.000 landbrug i løbet af de kommende år vil skønsmæssigt betyde, at vi står med 6 millioner kvadratmeter erhvervsarealer fra disse brug. Det største enkeltudbud af erhvervsarealer overhovedet. Venstre ønsker, at disse ressourcer skal kunne nyttiggøres, så de små samfund får fornyet vækst og udvikling. Vi vil ikke acceptere, at store områder af Danmark skal ende som døde, månelignende landskaber.

Det er heldigvis nu tilladt at etablere håndværks- og mindre industrivirksomhed i nedlagte landbrug. Den mulighed skal vi bruge, og enhver bureaukratisk forretningsgang, der kan spænde ben herfor og tage modet fra iværksættere må bekæmpes.

Ved Otterup på Fyn har Bjarne Jensen indrettet snedkerværksted i et tidligere husmandssted, hvor man også har sin bolig. Familien har hermed fået mulighed for at forene familie- og arbejdsliv i et dagligt miljø, den selv har ønsket. Samtidig er dyre nyinvesteringer overflødiggjort, fordi den eksisterende bygning genbruges til et nyt formål.

I Tjele kommune er der foreløbig etableret to nye virksomheder i nedlagte landbrugsejendomme, og flere er på vej.

En vigtig livsnerve i lokalsamfundet er nærbutikken. Men nærbutikkerne er truede, og en mulighed er her beboerovertagelse. Erfaringerne med beboerovertagelse af nærbutikker er gjort i bl.a. Uhre ved Brande, Skyum i Sydthy og Græsvænge på Ærø.

En opgave for lokalsamfundet kan være at gå sammen om etablering af fælles energianlæg – på andels-, I/S- eller ApS–basis – omkring biogasanlæg, halmfyringscentraler, træflidsværker, solvarmeanlæg osv. Det er ligeledes vigtigt, at der er et udbud af byggegrunde i landsbyerne.

På Mors er kommunen gået aktivt ind og har købt og byggemodnet grunde i 16 af landsbyerne.

Offentlige og private erhvervsvirksomheder kan med fordel for de små samfund indgå nye og utraditionelle samarbejdsformer.

I Thisted samarbejder postvæsenet med en lokal brugsforening om udbringning af varer til kunderne. Det gør dagligdagen lettere for ikke mindst mennesker, der er mindre mobile.

Venstre ønsker at liberalisere landbrugsloven, så mulighederne for at drive såvel heltids-, deltids- som hobbylandbrug lettes.

Skole og kulturliv

Skolen er en grundforudsætning for at opretholde landsbyerne og de små samfund. Mange benytter adgangen til samordnet indskoling, skolefritids-ordninger og samlæsning på tværs af klasserne, så små skoler kan opretholdes på trods af faldende elevtal.

Skolen er ofte det samlende sted for det lokale kulturliv. Den bør derfor være åben og til rådighed for frivillige fritidsaktiviteter. I de tilfælde, hvor en skole må nedlægges, er det meget vigtigt, at skolen fortsat står til rådighed for borgerne i lokalsamfundet.

Med konsekvent tilrettelæggelse af alle sider af kommunens virke, kan det godt lade sig gøre at skabe god service i de mange små samfund, vi ikke vil undvære i Danmark.

I Lundtoft kommune indbød kultur- og socialudvalg til borgermøde om brugen af en nedlagt skole. Borgernes ønsker førte til, at der nu for meget små penge er børnehave, lokal-historisk arkiv, mødelokaler, scene, bibliotek, civilforsvar m.m. i de gamle lokaler. Ved at inddrage alle i processen er det lykkedes at fastholde et fælles ansvar.

Morsø fører en decentral landsbypolitik, som muliggør, at alle er en del af det kommunale fællesskab. Der er 17 biblioteker, lige som der er en decentral struktur for foreningsliv, ungdomsskole og voksenundervisning, og der gives tilskud til forsamlingshuse. Politikerne har to årlige møder med beboerforeningerne, hvoraf der er en i hver landsby.

Kommunerne og samfundsøkonomien

Det ville være en hel del lettere at være kommunalpolitiker, hvis Danmark ikke havde problemer med samfundsøkonomien. Men sådan ligger landet jo ikke. Den fortsat voksende udlandsgæld er blevet en tikkende bombe under vor nationale handlefrihed. En væsentlig årsag til problemerne er det meget høje niveau for statens og kommunernes udgifter.

Venstre mener, at den offentlige sektor er alt for stor.

Udlandsgælden kan nu en gang ikke betales tilbage med strengere miljøkrav eller endnu mere kommunal service til borgerne. Kun en større konkurrencedygtig produktion kan stoppe den tikkende bombe. Derfor er det i den private erhvervssektor og kun der, væksten i de kommende år skal foregå.

Og derfor er der ingen vej udenom. Det offentliges forbrug af penge og personale må bringes ned. Kommunerne tegner sig for to tredjedele af det samlede offentlige forbrug. Så der er slet ikke plads til at øge forbruget i kommunerne.

Venstre vil ikke tilbage til deponerings-ordninger og nedskæringer i bloktilskuddene. Disse indgreb har vist sig ikke at skabe det fælles ansvar og sammenhold om udgiftspolitikken, der er brug for. Vi mener, at det nu må være kommunerne selv, der påtager sig ansvaret for at holde deres udgifter i ro.

Det er afgørende for det liberale Danmark, at kommunerne lever op til dette ansvar. For ellers er risikoen, at det lokale selvstyre sættes over styr.

En udfordring til solidaritet

Opgaven stiller store krav til kommunernes indbyrdes solidaritet. De kommuner, der har et højt niveau for udgifter og service, må nemlig i særlig grad holde igen, så der bliver plads til at hjælpe de kommuner, der har et lavt serviceniveau.

Venstre vil hjælpe de fattigste kommuner ved at hæve beskatningsgrundlaget. I dag kan ingen kommune have et beskatningsgrundlag på under 80 procent af landsgennemsnit. Denne grænse bør hæves til 90 procent.

Tilsvarende må de forskellige grupper i befolkningen vise *ægte* solidaritet. Skal opgaverne på for eksempel ældreområdet løses tilfredsstillende, er det således en forudsætning, at der hertil frigøres ressourcer fra områder som folkeskolen, hvor grundlaget er stærkt faldende. Alt andet er nemlig reelt usolidarisk over for de uorganiserede almeninteresser, der som f.eks. de ældre ikke har penge- og magtstærke interesseorganisationer til at argumentere for flere skatteyder-kroner til netop deres område.

Staten skal slippe formynderiet

Skal kommunerne leve op til deres medansvar for samfundsøkonomien, må de også have den størst mulige »frihed under ansvar« hertil.

Derfor skal staten droppe al detailindblanding.

Venstre mener, at når blot forbruget og skatten holdes nede, er det ikke statens opgave at blande sig i, hvordan en kommune anvender sine penge.

Derfor skal staten *for det første* ikke kunne forhindre kommunerne i at vælge egne – og måske bedre og billigere – løsninger på rent kommunale opgaver.

Det må f.eks. være kommunens egen sag hvilke dagpasningstilbud for børn, den vil støtte. Hvis kun de traditionelle og dyre institutionsløsninger er tilladte, er det jo ikke mærkeligt, hvis det bliver en kostbar affære at nedbringe ventelisterne. Og det er jo heller ikke nødvendigvis de samme tilbud, der foretrækkes af befolkningen i Thisted og i København.

Det skal være muligt for en kommune at gennemføre skolelukninger uden bremsende bestemmelser fra folketingets side.

Regering og folketing skal ikke blande sig i, hvordan en kommune indretter f.eks. sit biblioteksvæsen – om der skal være heltids- eller deltidsbiblioteker, en central eller decentral biblioteksstruktur etc.

For det andet skal det liberale princip om decentralisering af ansvar og kompetence videreudbygges. På alle områder, hvor en kommune har kompetence, skal den også have det økonomiske ansvar. Og på alle områder, hvor kommunen bærer det økonomiske ansvar, skal den også have kompetence til at disponere.

Inden for fritidsloven har en kommune i dag meget ringe indflydelse på, hvilke udgifter fra kommunekassen, der kan udløses. Det skal vi have lavet om.

For førtidspensionerne må ansvar og kompetence også samles samme sted. Kommunerne har stor indflydelse på, om en førtidspension bliver aktuel. Så må den også være med til at føle, at det koster noget.

Venstre accepterer ikke, at der kan spilles økonomisk Sorteper mellem primærkommuner og amtskommuner, så mennesker bliver kastebold i systemet.

Menneskelige hensyn taler for, at det i hele landet bliver muligt at opkræve betaling fra hjemkommunen for færdigbehandlede plejepatienters ophold på amtets sygehuse.

For det tredje skal kommunerne have større økonomisk frihed, når det gælder finansieringen. På en række områder skal kommunerne kunne vælge brugerbetaling i stedet for den indirekte skattefinansiering. Det er vigtigt at skatteborgeren oplever, at den service, der modtages, også har en pris.

Biblioteksområdet, som i højeste grad kommer de velbjærgede til gode, samt luksusydelser i sundhedsvæsenet (rent kosmetiske operationer, ægtransplantationer o.l.) er eksempler på områder, hvor brugerbetaling bør være en mulighed for kommunen og amtskommunen.

For det fjerde skal den generelle arbejdstid ikke nedsættes yderligere. Nedsættelsen fra 40 til 37 timer ugentlig i 1990 har været ufattelig dyr og skadelig for det forgældede danske samfund. Der skal arbejdes mere og ikke mindre, hvis vi skal stoppe gældsætningen til udlandet – og dermed sikre såvel den nationale som den lokale handlefrihed.

For det femte skal staten »kompensere« kommunerne for merudgifter som følge af nye opgaver, de pålægges. Samtidig skal staten luge ud i sit eget personale- og ressourceforbrug – ikke mindst på områder, hvor opgaverne er lagt ud til kommunerne.

Kommunerne må selv have hår på brystet

Kommunerne kan selv gøre meget for at holde forbruget i ave og skatterne nede.

Der kan *omprioriteres* – og der *skal* omprioriteres. Ellers stivner og forstener udviklingen, og de »gamle« opgaver, der een gang er kommet ind i kommunernes budgetter blokerer for fornyelsen.

På folkeskoleområdet forestår et stort arbejde med at få nedbragt personale- og ressourceforbruget i takt med det faldende elevtal. Venstre mener, at bevillingerne til folkeskolen bør følge et bloktilskuds-princip i form af et fast beløb pr. elev. Det vil nemlig sikre en automatisk tilpasning af omkostningerne til antallet af »kunder« i butikken.

I mange kommuner er der i de senere år blevet stadig flere ansatte i socialforvaltningerne og administrationen – til trods for, at der med faldet i arbejdsløsheden er blevet færre familier, der skal hjælpes. Denne manglende omprioritering rummer således også uudnyttede muligheder for at tilpasse udgifterne til opgaverne.

Og nedsættelsen af arbejdstiden til 37 timer om ugen kan jo godt betyde, at daginstitutionernes åbningstider nedsættes tilsvarende.

Farum kommune har skaffet økonomiske ressourcer til omprioriteringen ved blandt andet først at åbne fritidshjemmene klokken halvtolv, når de første elever er færdige med skolen. Før stod de åbent hele formiddagen, mens alle børnene var i skole.

Samtidig fjernes ventelisterne gennem fleksible normeringer til daginstitutionerne.

Venstre mener, at det er bydende nødvendigt at flytte ressourcer fra områder med mindrebehov til nye opgaver, som der er nok af: På miljø- og ældreområdet, flygtninge m.m. Ingen siger, at dette er en let opgave for en kommunalpolitiker. Mediernes flittige gengivelser af etablerede interesseorganisationers snævre krav gør det ikke lettere.

Vi skal varetage skatteydernes interesser

Der er ingen »særinteresser«, der taler skatteborgerens sag i det store spil. Det er Venstres opgave at gøre det.

Der skal gøres op med mange fastgroede forestillinger. En kommune behøver ikke at løse alle opgaver selv. Alt for megen vanetænkning skaber et helt overflødigt pres på kommunernes økonomi.

På fritidsområdet kan opgaver udmærket overlades til det private initiativ.

I Sorø har borgerne fået en helt privat baseret svømmehal med offentlig adgang. Det har ikke kostet een eneste skatteborgerkrone. I over tyve år havde man ellers talt om en kommunal svømmehal, men det blev bare ved snakken.

Når det gælder de erhvervslignende opgaver som reparationer, tilsyn, teknisk vedligeholdelse o.l., er det heller ikke kommunens opgave at sætte sig på alt. På områder, hvor der findes oplagte alternativer og ekspertise i den private sektor, er det tværtimod enhver kommunes pligt over for skatteborgerne at prøve konkurrencen af. Så en given opgave ikke løses dyrere end nødvendigt.

– politikerne må være skatteborgernes vagthunde

Løgstør kommune har en el-forsyningsaftale med Himmerlands El-forsyning. Fra gammel tid havde kommunen selv taget sig af måling, reparationer, opkrævning og distribution. For nogle år siden overlod man imidlertid disse opgaver til forsyningsselskabet, hvorved kommunen sparede såvel penge som personale.

Der er heller ikke nogen naturlov, der siger, at udgiftsbudgettet kommer først – og at kommuneskatten så må tilpasse sig derefter. Intet forbyder en kommune at fastsætte skatten først – og derefter lade udgifterne tilpasse sig hvad der er råd til.

Princippet med »omvendt licitation« kan også udmærket bruges i en kommunes økonomiske styring.

Thyholm kommune har anvendt den omvendte licitation i forbindelse med et par nye idrætshaller. Det betød dels, at der ikke opstod budgetoverskridelser, dels, at man fik den bedste løsning for de penge, der var til rådighed.

Staten, amterne og kommunerne

Skal amtskommunerne nedlægges? Skal vi have et andet antal kommuner?

Skal staten afskaffes?

Meget er til debat om den offentlige sektors struktur. Og meget kan med rette debatteres.

For Venstre har struktur-byggeri – og ombyggeri – ikke noget fornuftigt formål i sig selv. Derimod synes vi, det i høj grad er påkrævet at få drøftet, hvilke opgaver, der fremover skal løses af henholdsvis stat, amter og kommuner. Det er påkrævet at drøfte, hvordan disse instanser kan arbejde bedst muligt sammen.

Og det er ikke mindst påkrævet at drøfte, om det offentlige i det hele taget *skal* løse alle de opgaver, det har i dag.

Venstres grundholdning til arbejdsdelingen mellem de forskellige offentlige instanser er, at beslutningerne skal træffes så nær ved borgerne som muligt. Det harmonerer bedst med vores ønske om nærdemokrati og et folkestyre, der lever op til sit pålydende.

Små kommuner har de gladeste borgere

Det er en kendsgerning, at små kommuner bruger færre penge pr. indbygger til administration end større kommuner.

Det er en kendsgerning, at de mindre kommuner i det hele taget har det laveste udgiftsniveau pr. indbygger.

Små kommuner viser sig i følge forskningsundersøgelser at have mere tilfredse borgere end større kommuner. Blandt andet på grund af den kortere afstand til politikerne.

Det er en kendsgerning, at statslige styrelser har forøget sit personaleforbrug på områder, hvor opgaverne er lagt ud til kommunerne.

Og det er en kendsgerning, at amtskommunerne har vist sig dygtige til at styre udgifterne på så vanskeligt et område som sygehusområdet. Siden 1980 er sygehusudgifterne ikke vokset reelt, når ændringen i befolkningens sammensætning tages i betragtning. – Tidligere, da staten stod for sygehusene, voksede udgifterne hurtigere end i andre lande. Og hurtigere end vores samlede produktion kunne følge med til.

Det er vigtige kendsgerninger som baggrund for det udvalgsarbejde, der er igang med henblik på en gennemgribende revision af opgave- og ansvarsfordelingen mellem stat, amter og kommuner.

Sådan skal der afbureaukratiseres

Nogle vigtige principper for den revision og afbureaukratisering, det skal føre til, er efter Venstres opfattelse:

– Statsadministrationen skal forenkles og formindskes. Vi skal have færre og mindre styrelser.

– Personalepolitikken skal reformeres, og vi skal have nye, fleksible lønsystemer.

– Der skal tages en ordentlig tørn med lovforenkling og afregulering. Det er en forudsætning for, at kommunerne kan få ordentlige styringsmuligheder og størst mulig handlefrihed.

– Der skal gennemføres en opgavefordelings-reform, som betyder:

1. Beslutningerne skal træffes så tæt på borgerne som muligt.
2. Den myndighed, der behandler en sag, skal også have beslutningskompetencen.
3. Den myndighed, der har beslutningskompetencen, skal også være den, der betaler.

Sidst, men ikke mindst: Der skal fra centralt hold kontrolleres, reguleres og administreres meget mindre. Mindre indblanding giver større frihed for lokalstyret og for den enkelte borger. Og det er, hvad vi ønsker.

– den, der hør skoen på, ved hvor den trykker

Redaktion: Venstres Landsorganisation
Søllerødvej 30
2840 Holte
Telefon 02 80 22 33

Tryk: Svendborgtryk
Oktober 1988

Danmarks liberale Parti
Venstre

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk